

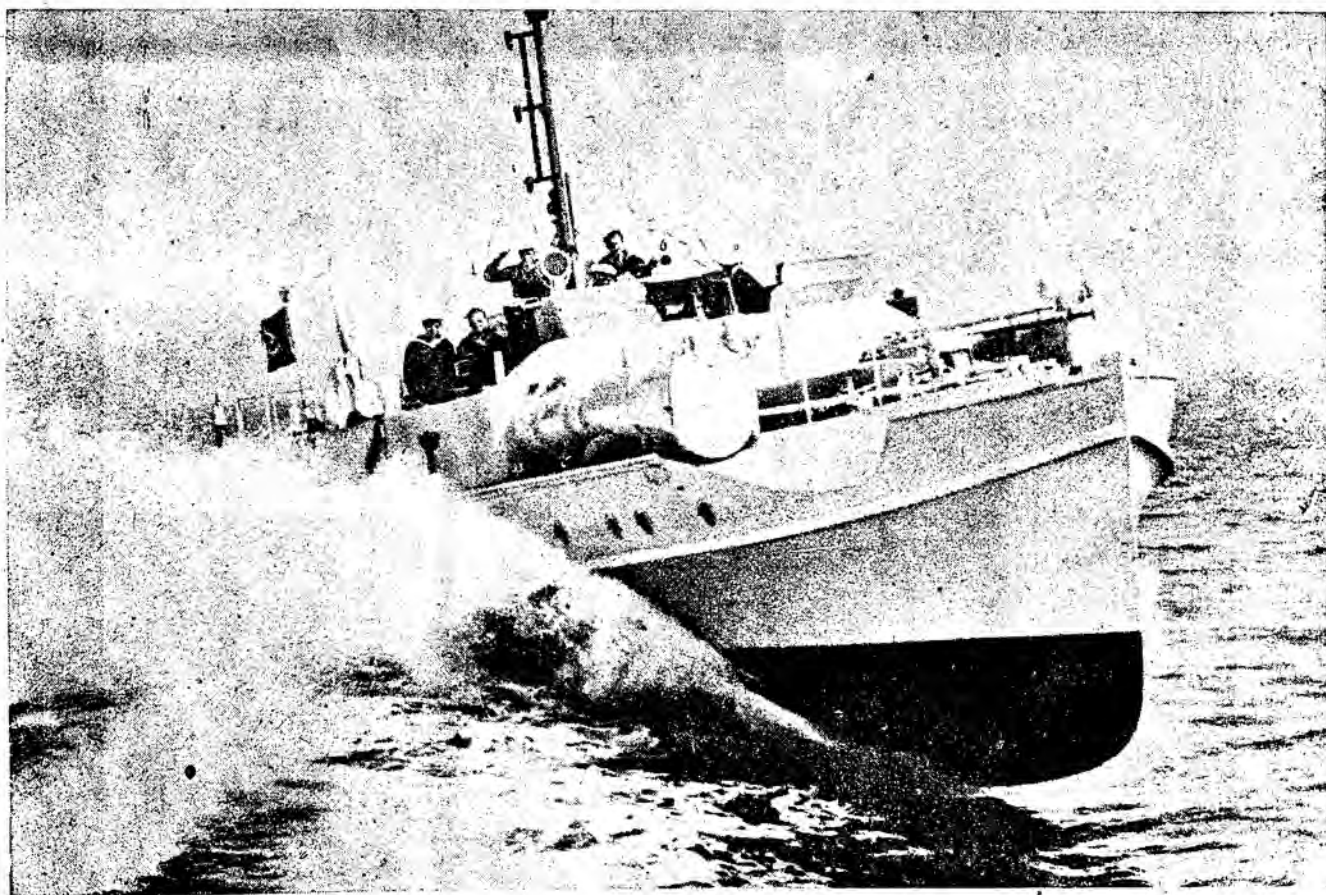
МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ

МЕСЕЧНО СПИСАНИЕ
ЗА МОРСКА ПРОСВѢТА

Година X. брой 190. Варна, 1. юли, 1944. год. Ръководи уредническо тѣло.

Редакторъ Крумъ Кънчевъ

ЧРЕЗЪ МОРСКИ ВЪЗХОДЪ—КЪМЪ ВСЕСТРАННО ПРЕУСПѢВАНЕ

СЪ „ПЪЛЕНЪ НАПРЕДЪ“—ДО КРАЙНАТА ПОБЕДА!

СЪ ТОЗИ БРОЙ „МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ“ ЗАВЪРШВА СВОЯТА ДЕСЕТГОДИШНИНА
СЛЕДВАЩИЯТЪ БРОЙ 191. ШЕ ИЗЛЪЗЕ НА 1. ОКТОМВРИ Т. Г.

„МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ“ СЕ ИЗДАВА СЪ ПОДКРЕПАТА НА ЧИНОВЕЦЪ ОТЪ БЪЛГАРСКИЯ ФЛОТЪ
И СЕ ИЗДЪРЖА ИЗКЛЮЧИТЕЛНО ОТЪ ДОБРОВОЛНИ ДАРЕНИЯ.

ДЕСЕТЪ ГОДИНИ „МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ“

Едно месечно списание за морска просвѣта, единствено по рода си въ нашата страна, каквото е „Морски прегледъ“, достатъчно говори само за себе си, за да сж излишни обяснения относно неговата цел и смисъла на сжществуването му.

И ако уредническото тѣло излиза съ настоящата уводна статия, то преди всичко изпълнява единъ общественъ дългъ — да направи обичайната равномѣтка, която се налага поради навършване десетгодишната на списанието...

Съвременници сме на хероични борби съ историческо значение. Народитѣ днесъ се обособяватъ въ своя цѣлостенъ, завършенъ обликъ, обусловенъ отъ възкрѣстналата правда и жизнеспособнитѣ имъ възможности. Наредъ съ сведенията за великанскитѣ по размѣръ военни действия, които ставатъ на сушата, всѣки съ трептящо сърдце и паляща жажда очаква сведения за не по-малко величавата дейностъ въ далечнитѣ океани и морета. Вниманието ни е неотклонно насочено къмъ бележититѣ — провъзгласени за непревземаеми — военно-морски упорни срѣдища, къмъ страхотно укрепенитѣ ключови кѣтища по свѣтовния морски път.

При това, не е ли щастлива възможностъ за насъ, напимѣръ, макаръ и по-срѣдствомъ словото, да следимъ стѣпка следъ стѣпка победоносния походъ на японския флотъ въ Океания, да знаемъ за американскитѣ самолетоносачи — бивши търговски кораби, за условията, при които плава единъ смъртно застрашенъ корабенъ керванъ, за обстоятелствата, при които загива единъ кръстосвачъ или линейенъ корабъ, непреставачъ да изригва огънь и съ последното свое оржие?

Задоволени своето любопитство, ние все още трѣпнемъ отъ буенъ възторгъ, когато слушаеме нарочното радиосъобщение на Върховното командуване, че германскитѣ безгранично смѣли подводници сж достигнали Кюрасао, Добра Надежда, Ню-Йоркъ или че сж проникнали въ залива предъ устието на Свети Лавренти, пращайки непрекъснато день следъ день на морското дѣло неприятелски кораби съ милионо-тонна вмѣстимостъ.

Въ морската война участвуватъ и мощнитѣ кръстосвачи, чиито чудни подвизи сж истински приказки. И за тѣхъ трѣбва да се осведомимъ, за да се приобщимъ по-правдиво къмъ участницитѣ и да преценимъ тѣхнитѣ неограничени заслуги. Незабравими сж споменитѣ отъ миналата война за необикновенитѣ прояви на „Möwe“, „Wolf“, „Seeadler“ и още на десетици прославени кораби, а въ днешната

война одисеята на гордия „Kometa“ или пъкъ съобщенията за безстрашния „Kormoran“ оправдано будятъ възторгъ и почитъ предъ дѣлото на бившия „търговецъ“, който отъ борда на въоръжения и претворенъ въ помощенъ кръстосвачъ свой мирновремененъ корабъ — освенъ съ морето, е влязалъ въ себежертвена борба и съ врага.

А още колко многозначителни нѣща ни предлага съперничеството за надмощие, което кипи съ небивалъ размахъ въ безбръжнитѣ водни простори! — Новитѣ начини за водене на морския бой, очудващото свѣткавично усъвършенствуване на бойнитѣ кораби, взаимодействието между морскитѣ и въздушнитѣ сили, новитѣ минни и новитѣ противоводарни сръдства, които човѣшкиятъ неуморимъ творчески духъ е поставилъ въ действие въ устрема да бжде изтрѣзната крайната победа — трудно могатъ да се изброятъ явленията, да се изтъкнатъ действащитѣ лица, за да бжде изцѣло обхваната неповторимата драма, която има за сцена морето и следва неумолимитѣ закони на своеобразната морска действителностъ.

Следъ като си поставя за задача поне отчасти да задоволи живото любопитство и похвалното желание на българския читателъ да бжде осведоменъ за всички прояви въ сегашната свѣтовна морска война и за събитията на морска основа изобщо, „Морски прегледъ“ отива по-далечъ, въ своя съзнателенъ стремежъ да очертава и защитава едно твърдо и убедително становище по морскитѣ въпроси — нуждата отъ роденъ воененъ и търговски флотъ! — съобразено съ жизненитѣ необходимости на българския народъ въ неговото историческо развитие и всеотнаенъ напредѣкъ.

По такъвъ начинъ, нашето списание надхвърля обсега на осведомителното си предназначение и става спячъ на морска просвѣта, развиедѣляйки мрака и неведение въ областта на родното морско дѣло.

Това идеологично труженичество, вършено съ сръдствата на словото, естествено, далечъ още не може да разчита на подобаваща оценка и единодушно общество-

но признание, за да даде своите съкровищни народополезни плодове.

Ето защо, „Морски преглед“, застава упорито на поста на своята неизмънна родолюбива служба, след като е борческа призивна тръба за заспалите дълбоко сън и лекомислени равнодушни люде, а свѣтла пжтеводна звезда за пжтущите съ уверена стѣпка по друма на морското ратничество, той е преди всичко идейно знаме за всички наши сънародници, повелително призвани да посветят сили и живот не само на българските земи, но и на българските морета. Защото няма вече съмнение и колебание въ осветената и доказана от въковния живот истина, че за да бже по признатото достоинство равноправен член въ голѣмото свѣтло семейство, народът ни трѣбва да има съответен дѣлъ въ човѣшките творчески усилия да се владѣе и оползотвори не само сушата, но и водата...

Каква стойност има целта на „Морски преглед“ и има ли смисъл неговото съществуване, на свой ред съ пълно право и съ чиста съвѣсть ще отговорятъ българските читатели — тѣ ще отсждатъ укоритѣ и похвалитѣ за нашето скромно дѣло, по които все пакъ, ще може да се спори.

Обаче, вънъ отъ всѣки споръ и оспорване е, че десетъ години ние обгорявахме всѣки редъ и дума въ нашето списание съ пламъка на българското морелюбско сърдце, което стихийно върва въ дългоочаквания утрешенъ день, идващъ съ повече победи, съ повече завоювания, за да бже България по-мощна въ морско отношение, следователно, по-велика въ всѣко отношение.

Въ това е дълбокия смисълъ на нашия ржководенъ изразъ „Чрезъ морски възходъ — къмъ всестранно преуспѣване!“.

Въ това е и предпоставката на нашето въодушевление, съ което ще продължимъ да следваме предназначения пжтъ, по който съ неотслабваща мощъ се движеше нашето списание въ продължение на цѣли десетъ години, а ведно съ него и хиляди българи, дълбоко убедени въ неговите народоспасителни идеи, достатъчно на зрѣли, за да се превърнатъ въ дѣла.

„МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ“.

„НАШИЯТЪ МАЛЪКЪ, НО ХРАБЪРЪ ФЛОТЪ“

отъ Черноморецъ Храбъръ

Животътъ на нашата Родина въ своето многостранно развитие презъ Третото българско царство направи много завоювания, посрещнати съ почуда и съ безспорно признание отъ свѣта.

За всичко това бѣха необходими сили, срѣдства и време. Изцѣло заетата народностна мощъ творѣше едно безпримѣрно по размѣръ и съдържание държавно дѣло, което, естествено, неможеше да бже всеобхватно и съвършено. Допуснати бѣха пропуски, проличаха несъвършенства, които говорѣха далечъ не за негодността на народа ни, колкото за липса на време и опитъ. Все пакъ, България гордо се възправи на своя исторически постъ и съ твърда решителностъ закричи по пжта на напредъка, за да догони народитѣ, които имаша по-щастлива сѣдба: това е единъ неспиренъ набѣгъ, пропѣстренъ съ не малко лѣвски скокове, който продължава и до днесъ съ устремъ къмъ бждещето...

Въ низата отъ дѣла, въ които българскиятъ творчески духъ търсѣше своето въплѣщение и даваше доказателства за своята зрѣлостъ, за да бже достоенъ за свободно и независимо съществуване следъ едно нѣколковѣковно робство, бѣ и нашиятъ боевъ флотъ.

Крехка и скромна рожба на общия възродителенъ подъемъ на епохата, следъ редица прекрачени стѣпала на изпитания и трудности въ своето закрепване, нему не бѣ сѣдено да достигне една внушителна численостъ. Всеизвестно е, че българскиятъ воененъ флотъ и до наши дни остана малоброенъ, малък. Но като че ли за изкупване и

уравновесяване на своя численъ недостигъ, той се обособи още въ своето зараждане съ високитѣ качества на една самоувѣрена бойна сила, която стана гордостъ за народната ни отбрана.

И като последица отъ всичко това, наредъ съ признанието, че флотътъ ни е малък, ние подчертано отбелязваме неговата бойностъ и ударна мощъ, като често при единъ или другъ случай, стане ли дума за родния морякъ, употребяваме израза: „нашиятъ малък, но храбъръ флотъ“.

Мъже би за мнозина този изразъ да звучи странно и неправдоподобно?! Въ сжщностъ, той включва най-достойната преценка и най-заслужената възхвала за българския боевъ флотъ...

Въпрѣки млада и единствена по рода си творба въ нашата историческа действителностъ, флотътъ ни има задъ себе си горда история, чиито страници сж украсени съ свѣтли дати, призвани морски херои, съкровищни заслуги. Сбитото и изразително опредѣление „храбъръ“, съ което се изтъква несравнимото качествено предимство предъ количественото съдържание — отличителенъ белегъ на съвременната българска военно-морска мощъ — не е празна дума, лишена отъ животъ...

Когато бѣ вдигнатъ българскиятъ трибагренникъ отъ корабната кърма за първи пжтъ, отъ сжщия мигъ начена една борба — мълчалива, напрегната и сѣдбоносна, като волята за животъ и победи, бликаща въ сърдцето на новороденъ младенецъ. Преди нашитѣ бранители на роднитѣ брѣгове победоносно да запорятъ воднитѣ простори предъ искрещия взоръ на едно щастливо свободно поколѣние, трѣбваше да се правятъ усилия за про-

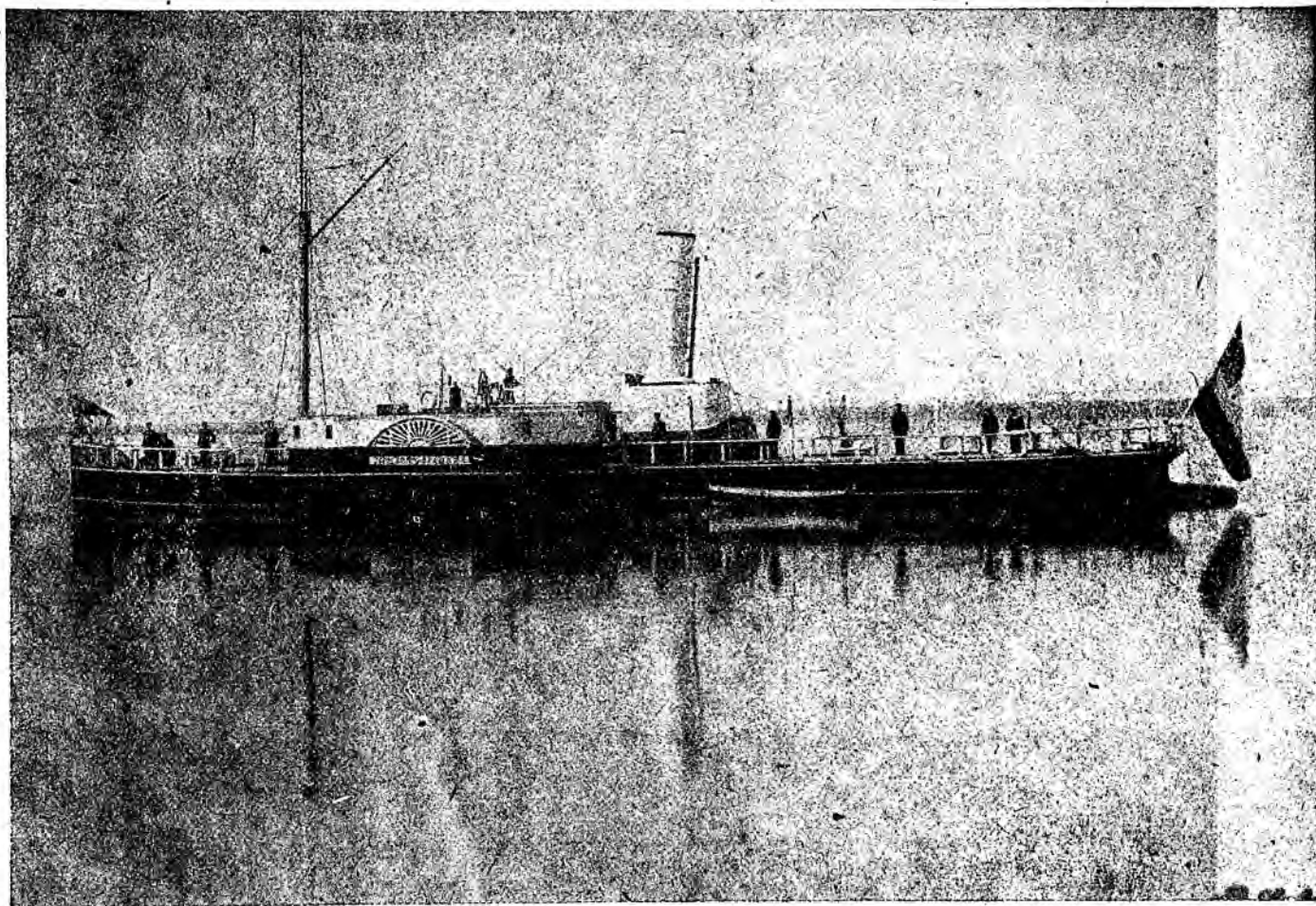
чистване блатото на предубежденията относно способността на българина да бжде морякът, необходимостта от боен флот и доколко биха се оправдали жертвите за разрастването му. Странно и необяснимо, наистина! Въ България, която опираше съ близу хилядокилометрова граница до Черно море и Дунав и устремно бѣше насочена да осъществи граница съ Бѣло море, се повдигаха излишни и вредни спорове: дали сме морска страна, дали сме морски народъ, следва ли българинът да измѣни на своята история, да се отклони отъ отжпкания път на сухоземието — погрѣшно смѣтано като единствена българска стихия за надеждни прояви и постижения както въ миръ, така и въ война?

Родниятъ морякъ пое на плещитѣ си тази

ва по-внушителна проява на храбростъ? — Но това бѣ само началната крачка въ тежкия походъ на нашия флотъ...

Единъ бойнотрѣбенъ зовъ къмъ народа ни, преди да бжде изреченъ съ държавнически прозорливост отъ Царь Фердинандъ I, звучеше настоятелно и грѣмогласно отъ непоковаренитѣ дебери на самия животъ: „Българи, обичайте морето, пазете своитѣ брѣгове!“

Безспорно, тази повеля обвързваше съ клетвено неотмѣненъ дългъ людетѣ отъ цѣлокупното ни отечество, но българскиятъ воененъ флотъ стана неговъ идеенъ носител и деенъ осъществителъ. Голѣмо пламтящо отъ морелюбие сърдце и неуязвимъ щитъ за отровнитѣ стрели, насочени къмъ китнитѣ родни примория, нашиятъ флотъ стана

Бившиятъ български воененъ корабъ на р. Дунавъ „Симеонъ Велики“

борба — за жалостъ не стихнала и неизбистрена напълно и въ наши дни! — и нашиятъ боенъ флотъ стана олицетворение на буденъ непоколебимъ стражъ на морското ни дѣло, врѣхлетѣно отъ вредителскитѣ посегателства на предубеждението, разногласието и съмнението, идещи отъ страна на народа ни. Така че, военниятъ ни флотъ преди да влѣзе въ бой съ външни врагове, той бѣше неизбѣжно призванъ да води война съ единъ вътрешенъ фронтъ, чийто невидими своеобразни сили не бѣха по-малко опасни отъ огнедишащата напасть на единъ разяренъ неприятелъ.

Стоманено твърдъ и упоритъ, той не отстъпи отъ своето борческо мѣсто, не измѣни на своето народоспасително призвание. Какво поблѣстящо доказателство за жизнеспособностъ, какъ

срѣдоточие и изворъ на представата „морска България“.

Наредъ съ синовната привързаностъ къмъ водната стихия, морскитѣ воители на България проявиха трепетна бдителностъ надъ съкровищнитѣ крайморски простори, погрѣшно обявени въ миналитѣ времена за пустинни окрайнини, до които съ плахостта на безвѣрието едва достигаше потокътъ на българщината, безъ да може да се говори за тѣхното оползотворяване.

Така, българскиятъ флотъ стана олицетворение на пробудената народностна съвѣстъ, която приобщава народнитѣ творчески сили къмъ една забравена частъ отъ хубавата ни Родина, за да се поставятъ въ ходъ и развитие наличнитѣ предпоставки на българското морско възраждане, което

и сега следва своя път... Една наистина забележителна дейност, насочвана от дълбококомждри те поуки на историческия опит и извършвана от шепи вдъхновени служители на родината, които освен много добродетели, притежаваха и една върховна добродетел — храбростта, за да се запечатат техните имена и дела, заради неограниченото сътрудничество в строителство на българската държавност, за вечен спомен и безкрай на признателност с думите „Нашият малък, но храбър флот“...

Дойде време, когато българинът тръбваше да покаже своята приказна храброст и срещна бурния вой на морските води. Родният флот се откъсна от брега, и с рицарска чест посрещна врага в победоносното сражение на 8/21 ноември 1912 година, когато бѣ написана първата страница на нашата военно-морска история и първите слова на българското морско евангелие: „Въ начало бѣ победа“. А тази победа бѣ възможна само благодарение на храбростта на българския флот, съставен от малки кораби, които се броят на пръсти.

Последваха редица хероични прояви, които прославиха българския морски боец и го изтъкнаха като достойна боеспособна съставка на нашите въоръжени сили. Бойният ни флот по един убедителен начин доказа и оправда своето предназначение като необходимо и незаменимо

оръжие, което действа в обсега на морска България за величието на България...

Днес българските брегове сѣ крепка твърдина, от която бди на бодра дежурна стража нашият малък, но храбър флот. Той е неразлъчна част от бранителите на България — непобедимото родно воинство — което с юначни гърди пази цялостта на земята и свободата на народа от вражеско посегателство по суша, въздух и вода. Подобно родният войскарь, и морякът ни е „с пушка при нозе“, готов да полети в водния простор, следвайки всепобедния устрем напред и само напред на българските борци за род и чест по вековечния път на подвига и славата.

Ето защо, погледите на всички ни сѣ обрънати към нашия малък флот. Ние познаваме неговата храброст, с която се прояви като апостол на морското ни дело и радател за морския ни преуспѣх, като пазител на родните ни брегове и победител в морска брань. От това произтича и нашата вяра в неговата мощ. На това се дължи и нашата надежда в неговия святъл утрешен ден.

Любовта ни към родната земя и родното море е също и любов към нашия малък, но храбър флот, който ще пребде: все по-многоброен, все по-храбър!

ПАМЕТНИКЪТЪ НА БЪЛГАРСКИЯ МОРЯКЪ

отъ Кирилъ Христовъ—кап. Б. Т. П. Д.

Войната се развихря. Богът на войната е в своя стихия. Сѣтовният пожаръ взима неподозирани размѣри. По суша, по въздух, по море, та и под морето, по всички почти континенти народите се борят, народите воюват на смърт и на живот.

Предъ нашия погледъ днесъ камъкъ по камъкъ, човѣчеството гради своята най-нова история. И нека признаемъ, прояви, наподобяващи сегашните събития, в историческото развитие на човѣчеството не сѣ рѣдкость. Не за пръв път човѣците се вдигатъ единъ срещу другъ, не за пръв път народите сѣ буйна настървеност и сѣ оръжие в ръка връхлитатъ едни срещу други. Историята е отбелязала и други сътресения и кървави разпри, които за своето време сѣ били все така огромни и невиджани по размѣри и които оставиха дълбоки следи в живота на народите. И походътъ на Атила сѣ безчетните кръвожадни орди отъ изтокъ, и тоя на персите подъ водачество на царъ Дарий, и походътъ на картагенците, предвождани отъ Анибалъ, и действията свързани сѣ огромната историческа фигура на Александъръ Македонски, — сѣ все ярки примѣри отъ историческото развитие на човѣчеството и истинската история на човѣчеството. А въ по-нови времена? Що бѣ великата френска революция? Наполеонъ, нейниятъ истински вдъхновителъ и ръководителъ, не бѣ ли избранъ като че ли отъ провидението? И всички тия страхотни сътресения в историческото развитие на човѣчеството не сѣ ли, въпрѣки всичко, неотмѣнна предпоставка, за напредъка в живота на народите?

Животътъ гради! Срѣдъ пушечите на войните, срѣдъ развалините, животътъ строи своите

най-свършенни творби. Всесиленъ е животътъ! Стѣпка по стѣпка той чъртае развитието и пътя на човѣчеството. Бурите и сътресенията, които люде сѣ преживявали и продължаватъ да преживяватъ — всичко това не е, освенъ доказателство за вѣчно неспокойния и неспирно подновяващ се животъ.

Днесъ се ражда новъ святъ! Старото, гнилото се руши. Предъ погледа на изстрадалото човѣчество се открояватъ свѣтли, слънчеви хоризонти. Съ кръвъ и желѣзо днесъ се кове свѣтлото бъдеще на човѣчеството.

„Повече щастие за повече люде на земята!“ — ето знамето, ето повицътъ на нашето време.

По суша, по въздуха, по море, та и под морето, народите днесъ воюватъ. Днесъ нѣма неутрални! Вѣрно е, че по размѣри, стихийност и сила, настоящето стѣлкновение на народите е безпримѣрно в сѣтовната история. Но все така истинна е, и нека не се самоизлъгваме — пленъ неутралитетъ никога не е съществувалъ. Интересътъ, в чиято основа лежатъ усилията за самозапазване, винаги, и презъ всички времена, е заставлялъ народите да се подредятъ на страната на една отъ воюващите сили. И нашата Родина, напрегнала всички свои сили, стои непоколебимо на единствен истинския фронтъ — на фронта на правдата и на истината. Истината, правдата и доброто обуславятъ борбите подъ нашия трицветъ! Чрезъ тяхъ и сѣ тяхъ ние и смъртта ще победимъ!

Въ името на тия божествени истини народите днесъ даватъ безчетни жертви. Дава ги и нашиятъ народъ! Свидни чада на свидна родина! По суша, по въздух и по море, днесъ българинътъ

е готовъ на всѣкжде да мре, за да живѣе България—велика и свободна.

И по море. . .

Пета година вече какъ войната бушува. Пета година вече нашитѣ моряци отъ военния и търговския флотъ градятъ морскитѣ сѣдбини на морска България, И нека подчертая съ гордостъ: историята не ни намѣри неподготвени. Съ честъ и достоинство, присъщи качества на нашия народъ, днесъ българскиятъ морякъ, подъ гордо развѣтия трицвѣтъ на своята свидна Родина, бележи съ подвизи и себежертвени дѣла морския пътъ на Велика България.

Днесъ людетѣ сж вцепенени отъ милионния

мѣри на своитѣ дѣди-светци, българскитѣ моряци, чада на храбрия български народъ, поднасятъ съ безпримѣрна жертвоготовностъ най-ценното — живота си, предъ свещения олтаръ на светата Родина!

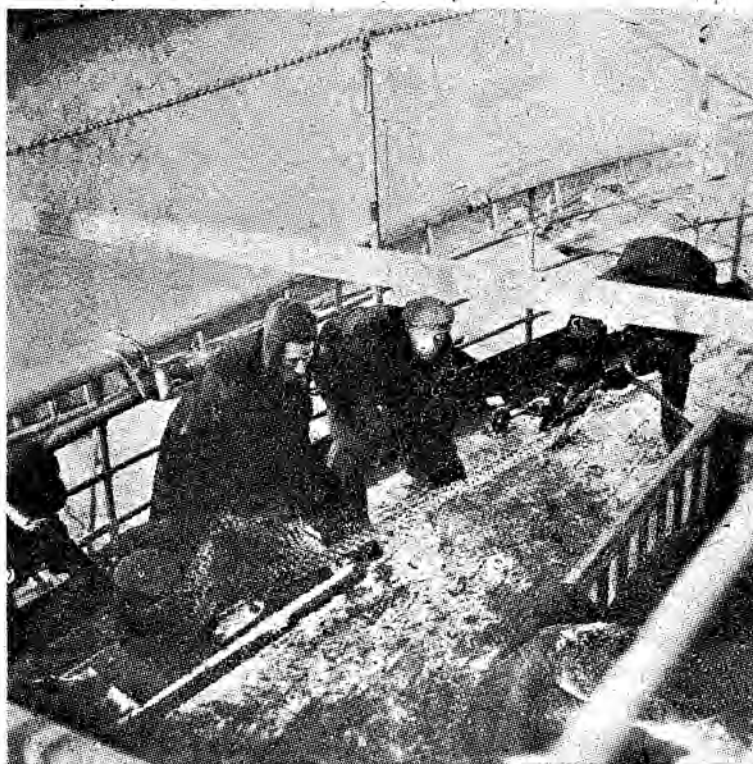
Моряци, български моряци гинатъ днесъ! Съ смъртта си, смъртта тѣ победиха.

Родино, Тебъ въ вѣрностъ тѣ се клѣха, и вѣрни на свещения обѣтъ,

о! Майко свидна, за тебе тѣ умрѣха,

въ даръ Тебъ поднесоха живота си клетъ.

Обикновено прието е, за увѣковѣчаване на голѣмитѣ дѣла, за увѣковѣчаване паметта на великитѣ люде, да се изграждатъ паметници, строени

Изъ живота на българския търговски флотъ
На работа по заледената корабна палуба

корабенъ тонажъ, който отива на морското дъно. Хиляди моряци, отъ всички видове военни и търговски кораби, биватъ жестоко погубвани отъ смъртоносната прегръдка на морето. Гробище е морето! То не пита чий е корабътъ, не пита отъ каква националностъ е морякътъ. Ненаситна пастъ, която съ безпримѣрна жестокостъ поглъща всичко—това е днесъ морето. Хиляди кораби и хиляди моряци намиратъ вѣченъ покой въ неговитѣ хладни дълбини.

Нашитѣ възможности, естѣствено, сж ограничени отъ нашата скромна действителностъ. Ние не притежаваме нито много хиляденъ корабенъ тонажъ, нито безчетенъ брой моряци. Не сж ни и необходими! Но тия успѣхи, въ подвизи и дѣла, които нашето морячество пожъна въ наши дни, сж единствени въ нашата хилядолѣтна история. Българскитѣ моряци отъ военния и отъ търговския ни флотъ, надминаха себе си. За пръвъ пътъ въ нашата история, едва въ наши дни, можемъ съ честъ и достоинство да говоримъ за морска България.

Да, съ честъ и достоинство носятъ своята тежка и отговорна служба и нашитѣ моряци. Съ честъ и достоинство, вдъхновени отъ безсмъртнитѣ при-

отъ камъкъ, желѣзо и бетонъ, които да сочатъ на бжднитѣ поколения заслугитѣ и свѣтлия пътъ къмъ възходъ, както на отдѣлнитѣ люде, тѣй и на цѣли народи. Паметникитѣ сж придобивка на културнитѣ човѣци! Чрезъ тѣхъ сжжитѣ изразяватъ своята вѣчна признателностъ къмъ себеподобнитѣ, чрезъ тѣхъ ние се прекланяме предъ подвига и саможертвата на заслужилитѣ наши предшественици, чрезъ паметникитѣ ние даваме и свещенъ обѣтъ, че ще следваме неотмѣнно тѣхния пътъ на величие. Паметникитѣ — това сж и най-голѣмото съкровище на народитѣ.

Паметникъ на българския морякъ, сътворенъ отъ човѣшка ръка, не е необходимъ! Тѣ сами, българскитѣ моряци, съ смъртта си своя безсмъртенъ паметникъ изградиха. Изградиха го въ нашитѣ сърдца и души, въ сърдцата и душитѣ на своитѣ приемници, на подрастващитѣ български поколения. Родината ще имъ бжде навѣки признателна! Този величественъ паметникъ, изиданъ отъ неувѣхваща слава и безпримѣрна жертвеностъ, нито времето, нито човѣшката злоба нѣкога ще разруши. Той е вѣченъ и ще живѣе презъ вѣковетѣ.

Безсмъртниятъ нержкотворенъ паметникъ на

българският моряк! — грамада от трупове на херои, надъ която на възбогъ се извишава огромен стълб — стълбът на духа — издъланъ отъ имената на херои-светци!

За да се потвърди за лишенъ път великата истина, изразена въ пламеннитъ слова на поета, че загиналиятъ въ бранъ за тържеството на прав-

дата и свободата — вѣчно ще живѣе въ вѣчния споменъ на подвига...

Да разтворимъ, братя! българи, сърдцата си за този споменъ, да окрилимъ душитъ си съ хероичния духъ на нашитъ славни моряци и да летимъ къмъ по-велики дѣла, посветени на морската мощъ на нашата достойна Родина!

ПЪЛЕНЪ НАПРЕДЪ!

отъ Добринъ Чакъровъ

Шестдесет и шесть години свободенъ животъ!

Шестдесет и шесть години съ похвално усърдие и непрестаненъ трудъ българскиятъ народъ гради своята държава!

Мракъ и невежество тежаха надъ насъ презъ време на робството. Ние правѣхме началнитъ стѣпки въ нашето всестранно развитие, когато изгрѣ свободата. И днесъ малката и забравена България е наредъ съ всички културни страни. Нѣщо повече — тя въ редица отношения е изпреварила много други.

Само шестдесет и шесть години, и такъвъ напредъкъ!

Кажете ми кой другъ можа да направи подобно нѣщо? Покажете ми единъ народъ, който съ такава бързина да е нагонилъ тия, що сж били десетилѣтия, за да не кажемъ столѣтия, преди него! Нѣма! Нѣма и не ще има!

Ние нагонихме, ние изпреварихме другитъ! Ние имъ дадохме безценни примѣри и уроци. Да, въ всички клонове на живота ние скочихме много напредъ!

Поради липсата на достатъчна пропаганда мнозинството и не подозира дори кжде въ сжщностъ стоиме. Дълбокиятъ белегъ, останалъ ни отъ робството — да смѣтаме себе си за нищо, а чужднитъ за много или всичко, ни кара да виждаме у последнитъ несжществуващи предимства и да ги издигаме на неподходяща висота, а себе си да хвърляме въ бездната.

Излѣзте, пообиколете чуждитъ страни, но като не забравяте ни за мигъ да наблюдавате, сравнявате и тълкувате всичко, що ви заобикаля съ нужната вдълбоченостъ, и вие ще видите колко далечъ напредъ сме отскочили.

Безспорно, има още много да се желае! Има още много да се работи и никога не трѣбва да се задоволяваме съ постигнатитъ успѣхи. Но трѣбва, преди всичко, да се запознаемъ съ истинското положение на нѣщата. Трѣбва да научимъ за своя възходъ и да повѣрваме въ себе си. А после?... После, безъ да отслабваме дейността си въ коя и да е посока, трѣбва да я удвоимъ и удесеторимъ въ това отношение, въ което сме по-назадъ.

Като българинъ менъ е тежко за всичко, което у насъ не върви съ нужната бързина и изостава, а като български морякъ, азъ най-добре схващамъ пълзенето ни въ морско отношение.

Хероични сж усилията на шепата български моряци отъ Третото ни царство. Много успѣхи постигнаха тѣ, но естеството на работата е такова, че изисква подкрепата на цѣлия народъ, за да имаме задоволителни постижения. А този народъ, въ чийто ржце сж възможноститъ за казаната подкрепа, погълнатъ отъ дейни устреми почти изклю-

чително въ сухоземната област, въ морско отношение е почти въ застой.

Неизброимитъ облаги, които народътъ би ималъ отъ правилното и станало вече наложително необходимо развитие на флота ни, за жалостъ, още не сж обществено осъзнати напълно.

Убеждението, че българинътъ не е морякъ, проведено и затвърдено въ миналитъ времена отъ заклетитъ ни врагове, се шири и дава отрицателно и пагубно отражение въ самитъ българи и болезнено потиска тѣхното чувство за народностно достоинство.

Толкова много, безкрайно много, сж фактитъ, които оборватъ това грѣшно твърдение, че е невъзможно да бждатъ изброени тукъ.

Българитъ сж сжщо тѣй добри моряци, както сж добри учени, земедѣлци и войници! Както сж добри въ толкова много, въ всички отношения! Примѣритъ сж предъ насъ. Отъ прежитъ години и отъ днешни дни тѣ сж все тѣй ясни и убедителни. Проследете ги съ внимание и любовъ, и най-важното — безъ предубеждение.

Въ миръ и бранъ, въ гражданската и военна област, цивилни и униформени, синоветъ на България доказаха, че сж достойни да владѣятъ морската стихия и да я подчинятъ въ служба на народа си. А тая служба засѣга всички васъ, които погрѣшно мислите, че сте далечъ отъ всѣка връзка съ морето и съ неговитъ жизнедажни блага.

Много, различни и сложно преплетени сж пътищата, по които влиянието и подкрепата на морето достигатъ до отдѣлнитъ съсловия и личности, и менъ е невъзможно да ги изброя и опиша. То носи неограничени облаги на гордия планинецъ, приютилъ къшлата си въ дебритъ на хайдушкия балканъ и прѣсналъ стадата си изъ росната трѣва. То подкрепя веселия полянецъ въ борбата му съ земята и върши грамадни услуги на индустриалеца. Селянинътъ, търговецътъ, гражданинътъ и занаятчията, работника и учения — всички всѣкжде и всѣкога сж подпомогнати отъ него — отъ всесилното море.

И не само лично и съсловно, не само въ материално отношение се ограничава неговата подкрепа. Цѣлостната държава, цѣлостниятъ народъ чувствуватъ благотворното му влияние въ всѣко отношение.

И за това именно жизнедавно море у насъ е направено толкова малко!

Българитъ, които вървятъ съ такива голѣми крачки въ всички положителни направления, отъ освобождението ни до днесъ, се боятъ да направятъ решителни завоювателни стѣпки къмъ морето, съответствуващи на тѣхнитъ качества и възможности.

Стига застой! Стига назадничавостъ!

Бждете увърени, че въ нашиятъ народъ има всички качества и сръдства, необходими за работа на морска почва и съ присъщата на българина упоритостъ подкрепете българската морска идея, за да се увърчае съ победни дѣла!

Една шепа българи, прозрѣли включената въ тази идея истина, не ще престанатъ да зоватъ и подканятъ всички българи да направятъ борчески усилия за наваксване загубеното и за влизане въ кракъ съ времето.

Вкоченелиятъ капитанъ отъ мостика, изцапаниятъ механикъ отъ машината, измокрениятъ морякъ и очернения въглищаръ, служащиятъ въ военния флотъ и началника на пристанището, рибарятъ и морелюбеца — тѣ всички се обръщатъ къмъ васъ, братя българи, съ една молба — впрегнете въ работа всички духовни и материални сили, за да достигнемъ тамъ, където въ морско отношение трѣбва да смел!

Тѣ не искатъ отъ васъ отличия и награди, не очакватъ признание, не жадуватъ слава и почести. Тѣ искатъ кораби и здрави морски традиции, за да служатъ на васъ съ синовна преданостъ и съ родолюбивъ сърдеченъ пламъкъ.

Дайте имъ кораби! Не рушете, а вслушайте се и пазете традициитѣ имъ, и много скоро ще почувствувате благотворното влияние на българската морска мощъ. Защото морето и Дунавъ сж бѣлитѣ дробове на България и защото слуги на човѣчеството сж народитѣ безъ кораби, а владѣятъ свѣта тия, които владѣятъ морето.

Корабоплаването носи благоденствие, то създава добро име и почитъ къмъ нацията, издига я на международната борса и ни вдъхва въра въ самитѣ насъ.

Шестдесетъ и шестъ години ние работихме съ всички сили да нагонимъ другитѣ и осъществихме блестящи дѣла, но морето бѣ забравено и пренебрегнато отъ насъ. Крайно време е да се обърнемъ и къмъ него!

Прочее — съ пълненъ ходъ, напредъ!

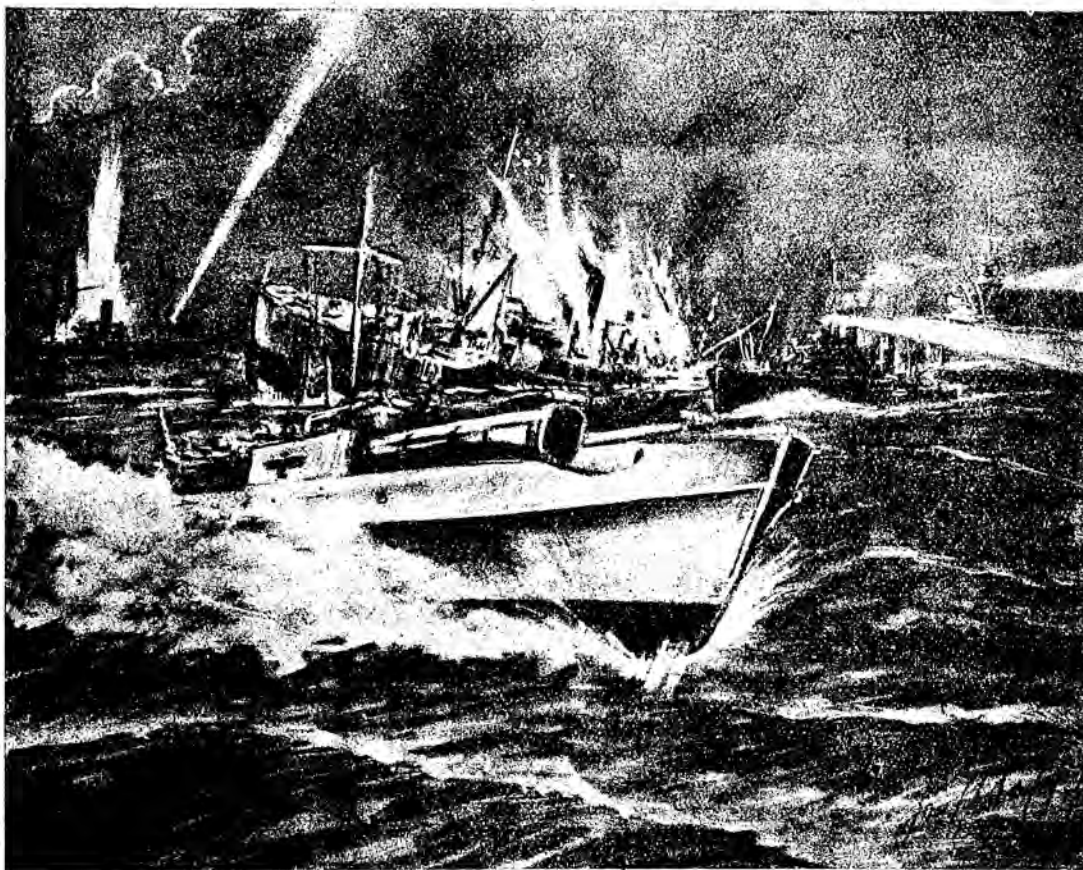
Да впрегнемъ всичкитѣ си възможности и да наваксае пропуснатото презъ тия шестдесетъ и шестъ години въ морско отношение, за да изградимъ държавата ни истински велика, за да направимъ народа ни истински благоденствуващъ и честитъ!

БЪРЗОПЛУВНИ ЛОДКИ ВЪ НАПАДЕНИЕ

отъ Е. Ронсикъ

Третата нощъ на нахлуването свари пакъ германскитѣ бързоплавни лодки въ нападение. Тѣ се впуснаха отново въ пространството източно отъ полуостровъ Котантенъ, въ която областъ действу-

падение. Заедно съ тѣхъ завършиха своя походъ и 50 танка — една бойна сила, която чувствително се отразява въ земната борба. Моряцитѣ отъ бързоплавнитѣ лодки сж горди, че съ своя успѣхъ

Германски бързоплавни лодки въ атака

ваха английскитѣ морски сили и десантнитѣ части. И тази нощъ бѣше увърчана съ успѣхъ. Два голѣми десантни кораби, натоварени съ танкове, бѣха торпилирани и потопени чрезъ едно смѣло на-

можаха да помогнатъ на другаритѣ си, биещи се на сушата. Колко често сме стояли въ бункеритѣ по крайбрежието на канала, очаквайки врага въ готовитѣ за походъ кораби, чиито мотори тресяха

въздуха въ бункеритѣ! Днесъ се събраха командантитѣ на съветъ за предстоящитѣ действия. Водачътъ на флотилията даваше последнитѣ нареждания и заповѣди. Бѣше вече време. Едно остро изсвирване и лодкитѣ се плъзгата съ гърмещи мотори една следъ друга изъ бункеритѣ. Въ морето флотилията се подрежда и съ голѣма скоростъ се отправя къмъ една далечна целъ. Съзнанието да се хвърлимъ устремно въ борбата ни изпълва отъ часове безъ да ни кара да се замисляме или съмняваме. Това, което сме преживѣли въ тия часове, е било само очакването на предстоящото, а именно боя, който за насъ означава само редица победи и отъ които нищо друго не очакваме, освенъ възможността да изпълнимъ дълга си. Много пжти времето ни е възпрепятствувало и сме оставали да наблюдаваме брѣга съ мисълта... ще може ли или нѣма да може?

И въпрѣки това ние отивахме, когато разузнаването заслужаваше, опитвахме да излѣземъ въ откритъ бой и се връщахме. Сега, обаче, очакването време за голѣмия ловъ е дошло и вълненіето и никакви сили не сж отъ значение.

Врагътъ е при насъ и то толкова близу: той самъ е дошелъ до леговището на морскитѣ хрътки. Сега трѣбва да бждемъ въ пълна бойна готовностъ безъ огледъ на хора, лодки и мотори. И нощъ следъ нощъ пжтуваме. Високи задължения сж дадени на обслугата. Нощемъ тѣ сж на море, а презъ деня, следъ нѣколко часовъ сънъ, се приготвятъ лодкитѣ за следното пжтуване. Торпедата и гориво се товарятъ, приготвятъ се мунициитѣ и така не остава време за други работи. Третата нощъ на нахлуването. Отново се впускатъ германскитѣ бързоплувни лодки въ залива, съсрѣдоточилъ охраняващи сили и десантни части. Необикновени сили за охрана сж поставили англичанитѣ на своя десантенъ флотъ. Обаче той

трѣбва най-напредъ да си пробие пжтъ, за да разтовари хората и тежкитѣ оръжия на брѣга. Тукъ не може скрито и предпазливо да се промѣква и съ неочаквано нападение да се изненадва. Тукъ неприятелитѣ се срѣщатъ хладнокръвно и решително. И въ тази нощъ на 9 юни, промѣкватъ се германскитѣ бързоплувни лодки презъ охраната, бидейки гонени отъ изтрѣбители и кръстосвачи и подложени на силна кръстосана стрелба. Всички обаче знаеха само една целъ: десантнитѣ кораби да се потопятъ, следващи да не се допускатъ. Такава една борба изисква високо тактическо знание и едно превъзходно морско командване. Командиритѣ го притежаватъ. И тази нощъ тѣ пакъ го потвърдиха. Следъ като съединението въ твърда борба се промѣкна презъ линиата на англо-американската охрана, то се натъкна на една група десантни кораби. Тѣ бѣха голѣми сждове и при познатата типичностъ на неприятелскитѣ кораби, лесно можаха да се разпознаятъ за такива, носящи танкове. Мжжетѣ въ лодкитѣ знаятъ тѣхното значение и това за тѣхнитѣ другари на сушата. Тѣ се впускатъ съ пълна скоростъ въ нападение и то сполучливо. Два отъ тѣзи кораби, натоварени съ цененъ товаръ, бѣха торпедирани и потопени. Не само два парахса съ 9'200 В. Р. Т. бѣха унищожени, но и множество танкове, които ше липсватъ на неприятеля на много мѣста въ сраженията на сушата. Това вече заслужава борбата, която водиха. Следъ една кжса нощъ при развиделявшо се небе на изтокъ, което предхожда новия денъ, се връщатъ лодкитѣ обратно въ своята база. Единъ дълбокъ кратъкъ сънъ отморява бойцитѣ, обладани отъ чувство на изпълненъ дългъ въ победна борба. Само следъ нѣколко часа тѣ ще бждатъ готови за нова борба и нови победи, защото е станалъ тѣхния славенъ часъ.

Прев.: Ник. Ханчевъ

ИМА ЛИ ЧЕРВЕНЪ СРѢДИЗЕМНОМОРСКИ ФЛОТЪ

воененъ символъ въ политическата игра
отъ Хайнцъ Бонгартцъ

Пропагандниятъ свѣтовенъ брѣтвежъ за основаването на съветска срѣдиземноморска ескадра е престаналъ. Идва редътъ на хладното военно-политическо наблюдение. Прочее, сжществувала ли подобна морска сила? Може ли тя да се обособи като действащъ чинителъ съ безспорна политическа стойностъ? Кое, собствено, е предположение и кое — истина въ тази своеобразна внезапно изтъкната отъ мѣродавнитѣ мѣста представа за единъ бързоизникналъ флотъ, идващъ като сжщински исторически ударъ върху Велико Британия, която явно е принудена да гледа безпомощно и бездейно на неговото създаване: сжщата силно чувствителна въ подобни случаи Велико Британия, за която малката германска военна ескадра отъ 1914 година съ „Goeben“ и „Breslau“ бѣше истински трънъ въ очитѣ?

Не е нужно да се отбележи, че основитѣ, върху които може да бжде изградена една такава организация сж отъ чисто политическо естество, и че всичко това не е нищо друго, освенъ внушителна последица отъ съветската способностъ къмъ прояви на политическа гъвкавостъ, която безпрепятствено използва всѣки добъръ случай и съ всѣкиго договаря, стига той да бжде полезенъ за

постигане на преследваната целъ.

Ние тукъ нѣма да се занимаваме основно съ съветския деенъ устремъ и отчетливо упражняванъ натискъ къмъ срѣдиземноморския просторъ и да изброяваме историческитѣ предпоставки, които още въ миналитѣ столѣтия сочатъ все сжщото направление. Всѣкакъ, това може да бжде поучително и да служи за доказателство за целитѣ на източния империализмъ, обаче то означава и злощастно встѣпление къмъ едно събитие, което цели да изпъкне като сждбоносна съвременна проява. Естествено, установява се за лишенъ пжтъ въ каква широка мѣра политическитѣ империалистични стремежи на единъ народъ и на една властъ сж обвързани и сковани отъ традицията, и доколко тѣ сж неизмѣнно последователни въ осжществяването на единъ опредѣленъ идеалъ — даже и тогава, когато тази властъ е била подложена на тежки вътрешни сътресения и идейни промѣни, какъвто е случая съ руската властъ.

Въ бучащото отъ напрежение сегашно време болшевишкиятъ набѣгъ къмъ открито вмѣшателство въ срѣдиземноморския просторъ представя действително любопитно явление, което заслужено привлича вниманието. Изкуството, съ което съвет-

ската срѣдиземноморска политика се утвърди и наложи съ свои почини всрѣдъ царящитѣ противоречия и разногласия между Англия и Америка, не може да се отрече. Тази политика вече пуца корени въ почвата на безредието и недоволствата, предизвикани отъ англо-американското господство, установявайки успѣшно влияние и върху приобщенитѣ къмъ английскитѣ политически домогвания завзети части отъ срѣдиземноморскитѣ земи, като подготвя нужнитѣ условия за една истинска империалистична политика: пространствено разширение и въ сжщото време притежаване на важни морски бази въ тази частъ отъ свѣта.

Въ този редъ на мисли, създаването на една червена срѣдиземноморска ескадра представя първия опитъ да се установи въ Срѣдиземноморието нѣщо като политическа сила или най-малко, тази политическа сила да бжде съ символичното значение на едно представително пратенство.

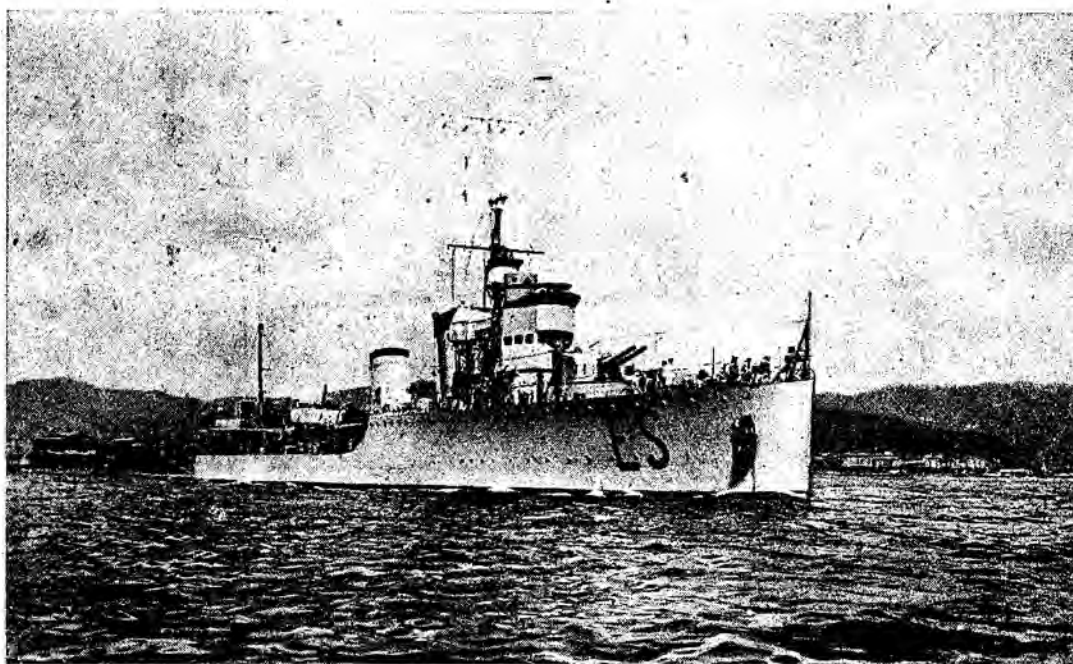
За така поставената целъ сж необходими три предпоставки:

трѣбва старателно да избѣгватъ всѣка разпра съ загадъчния източень съюзникъ: едновременно полезень и опасень.

3. Сжществуването на свободно пространство за цѣлостната дейность на единъ боень флотъ, изникналъ като ценна придобивка следъ капитулацията на предателския италиански флотъ.

Всички тѣзи важни предпоставки въ началото на 1944 година бѣха на лице. Тѣ даваха възможность за изникване на една руска ескадра въ Срѣдиземно море като изразъ на съветското пристъствие въ Срѣдиземноморието и на болшевишката воля да вземе правоучастие въ очертване бждещия политически обликъ на неговитѣ пространства. Кораби можеха да се придобиятъ, а така сжщо и морски бази. Не сжществуваха прѣчки въ това отношение. Пристѣпи се къмъ подѣлба на пляката отъ италианцитѣ.

Частъта отъ италианския срѣдиземноморски флотъ, която премина въ англоамериканско владение презъ септември на 1944 година обхваща

Италианскиятъ изтрѣбителъ „Espero“

1. Спечелването на мѣродавнo политическо влияние всрѣдъ кжтищата отъ Срѣдиземноморието заети отъ англоамериканцитѣ, чрезъ упражняване на въздействие върху народнитѣ маси, преди всичко, обаче, чрезъ умѣло използване мѣстнитѣ управляващи кржгове, които сж били пренебрегнати, и при възникналитѣ враждебни отношения, сж изпаднали въ немилость и отчаяние. Може да се предположи съ увѣреностъ, че тѣзи недоволни отъ новосъздаденото положение срѣди сж въ готовность да продадатъ части отъ флота и да отстѣпятъ пристанища за лични свои изгоди и подобряване властническата имъ участъ.

2. Съгласието на англо-американцитѣ да търпятъ изтъкнатото наложено отъ събитията положение, безъ да смѣтатъ да го отстранятъ насилствено съ военни срѣдства. Това англо-американско становище би продължило валидността си до тогава, докогато войскитѣ на Албионъ и Америка се намиратъ предъ вратитѣ на Европа и безъ помощъта на Съветския съюзъ биха погребали безвъзвратно всѣка надежда за победа. Ето защо, тѣ

35,000-тоннитѣ линейни кораби „Vittorio Veneto“ и „Italia“ (бившия „Littorio“), 23,000-тоннитѣ линейни кораби „Cesare“, „Andrea Doria“ и „Duilio“, 12 крѣстосвачи, кржгло 30 разрушители и торпедни бързоплувни лодки, а сжщо така голѣмо число подводници и нѣколко помощни кораби.

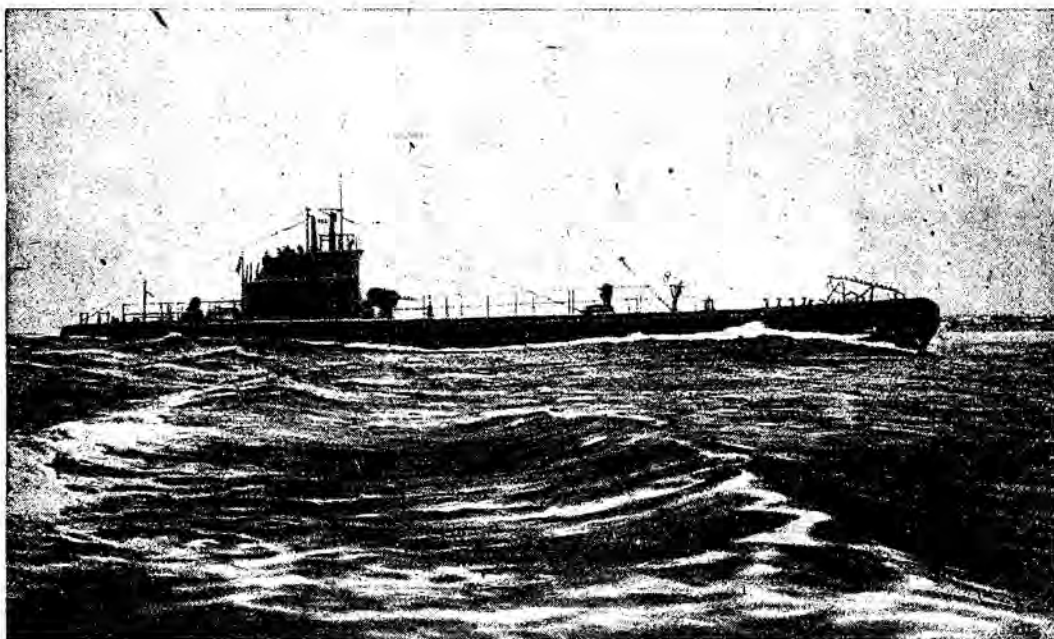
Отъ това число кораби СССР получи за началното ядро на своята срѣдиземноморска ескадра 35,000-тонния линейенъ корабъ „Italia“, двата 7,000 тонни крѣстосвачи „Duc di Aosta“ и „Montecuccoli“, както и нѣколко по-леки единици, които всички сж на котвена стоянка въ Бриндизи подъ англо-американска охрана.

Военно-практичната страна на въпроса показва голѣмитѣ мжнотии, съ които има да се справя това предприятие. Ако англо-американцитѣ изживяха готовность да отстѣпятъ на своя източень съюзникъ една значителна частъ отъ капитулирания предателски италиански флотъ, то тази готовность не се дължи изключително на военно-политическа принуда, но се основава и върху опита, че е извънмѣрно мжчно, почти безнадеждно, да се използватъ за соб-

ствена служба голѣми бойни кораби съ присъщитѣ имъ сложни технически съоръжения, строени по способности, пазени до последния мигъ въ дълбока тайна. Англоамериканцитѣ, следователно, тълкуватъ новосъздадения флотъ едва ли не като едно непотрѣбно бreme, което ще допринесе съмнителна полза на Съветитѣ: появилъ се е единъ воененъ флотъ безъ военно-морско значение. Но трѣбва да се вземе подъ внимание, че Съветитѣ отдавна вече иматъ въ водитѣ на Черно море лекия 2,800-тоненъ кръстосвачъ „Ташкент“, който биде построенъ презъ 1937-38 г. въ Италия като опитенъ образецъ и наподобява лекитѣ кръстосвачи отъ италианската класа „Regolo“, които съставляватъ главната частъ отъ предаденитѣ леки италиански кръстосвачи. Трѣбва сѣщо така да се знае, че Съветскитѣ съюзъ не само трѣбваше да притежава едно или друго италианско пристанище за престой и поправка на корабитѣ, но сѣщо така трѣбваше да има на разположение италиански инженери и работници. Италиански моряци имаше

воененъ флотъ като дейна морска сила. Съ други думи казано, дотогава, докато съществува преградата на Балкана и Дарданелитѣ и случайно присвоенитѣ отъ Съветскитѣ съюзъ бойни кораби плаватъ въ чуждо пространство, всѣкога направлявани отъ промѣнливия ходъ на редуващитѣ се успѣхи и неуспѣхи въ една политическа игра, въ военно отношение тази ескадра остава една незначителна величина, безъ да е нужно да се припомни англо-американската морска мощъ въ Срѣдиземно море, която въ случая е извънъ всѣка съперническа опасностъ отъ страна на червенитѣ московски съюзници.

Така ясно и красноречиво говори червената срѣдиземноморска ескадра за една първа проходна крачка отъ политическо къмъ военно домогване, така отчетливо изпѣква нейното значение отъ политическо гледище! Този флотъ има недвусмислената задача да влияе съ свободно развитото съветско знаме върху властващитѣ сили и народитѣ въ Срѣдиземноморието, които днесъ съ не-

Италианскиятъ подводникъ „Goffredo Mameli“

достатъчно, за да обучатъ пратенитѣ съветски моряци за услуги на новото поддѣление отъ червения флотъ. Въпрѣки всичко това, обаче, приемането на единъ чуждъ флотъ въ едно чуждо морско пространство, както и подържането му отъ собствени изходни бази по околни далечни пѣтища, представя едно мѣчно осъществяване, чийто действителенъ вещественъ успѣхъ ще има тепърва да се докаже.

Но и съ това не се изчерпва проблемътъ за създаването и затвърдяването на съветски флотъ въ Срѣдиземно море. Защото, независимо отъ това, че въпросниятъ флотъ вече съществува и болшевишкото морско знаме се развѣва отвѣдъ Балкана и по-точно въ водитѣ на срѣдиземноморския басейнъ или другаде нѣкъде, дали Съветитѣ въ упоритата подмолна борба съ англо-американцитѣ ще достигнатъ до владѣне на повече или помалко удобно пристанище,—проблемътъ все още остава въ зависимостъ отъ действителното значение, което може да има единъ срѣдиземноморски

довѣрие сж възправенъ единъ срещу други.

Новото болшевишко морско предприятие въ срѣдиземноморския просторъ е нищо повече отъ единъ вѣтхителенъ починъ, чието бѣдещо развитие би било възможно едва тогава, когато Балканската и Дарданелската прегради бѣдатъ преодѣлени и връзката съ Срѣдиземно море постигната. (в. „Das Reich“, 28.5.1944)

Преводъ на Д-ръ Ст. Стайковъ

СРЕША

отъ К. Цачевъ

Тиха майска привечеръ. Красотата на теменужния крайморски залъзъ омайва и властвува надъ всѣко човѣшко сърдце.

Единъ морякъ е приседналъ на кейовия дънеръ. Подпрѣлъ глава, съ зареянъ погледъ той се вира далечъ къмъ чъртата на хоризонта. Да, въ сжщо такава топла, таинствена и чаровна привечеръ недавна се раздѣли той съ бойнитѣ си другари. На северъ, далечъ на северозападъ по Нидерландскитѣ брѣгове, незабравими преживявания записаха плеада спомени въ нержкотворната книга на живота му.

Тѣхната победоносна флотилия преброди цѣлото крайбрѣжие на Дания, Германия, Белгия и Франция. Навсѣкжде той съ младежки неутолимъ жадъ вкуси отъ предлаганото му изобилно разнообразие. Величието на морето едва тамъ той почувствува напълно и истински, когато се изправи лице съ лице срещу неописуемо величествения

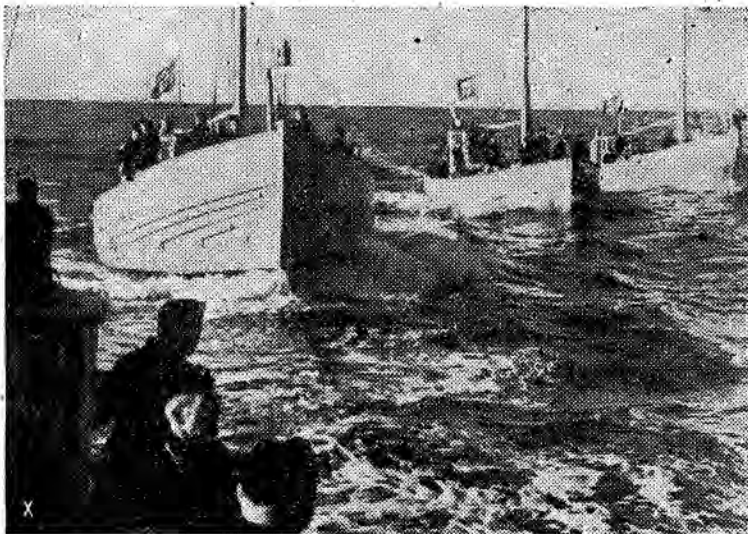
ната привечеръ. И всичко това е толкова мило, така пленяващо всрѣдъ напрегнатата тревожна действителност на войната!

Въ неспокойното сърдце на моряка затрептява отъ дълго недокосвана струна.

Той, чийто животъ е тъй разнообразенъ, както самото море, се е оставилъ да бжде погаленъ и обзетъ отъ това разнѣжващо привечерно настроение, което долита като невидимъ и все пакъ чудодеевъ полѣхъ! Така замечтанъ неговитѣ моряци не сж го виждали никога, може би. Тѣ чувствуватъ изключителното му настроение и не го смущаватъ дори и съ своитѣ погледи...

Полунощъ отдавна е отзвѣнила. Тихо и незабелязано конвоятъ напуска пристанището.

Той е водачъ. И като такъвъ, зорко бди отъ своя отговоренъ постъ.

Германска миночистачна флотилия

океанъ. Винаги развълнуваниятъ Бискайски заливъ остави незаличими бразди въ моряшкия му духъ, неспирно устременъ къмъ водната стихия — неговата втора родина, следъ свидната му родна страна.

Тихиятъ плѣсъкъ на замиращи вълнички, които достигаха току-речи до краката му, нашелвѣха толкова съкровени нѣща, макаръ и долитащи като екъ отъ миналото!...

Сега той е отново въ Родината си. Плава съ една отъ бързоплувнитѣ торпедни лодки. Войната съ своитѣ буйно разискрени пламъци опърли и неговото Отечество.

Тѣхната флотилия охранява всички конвои по протежение на мѣстнитѣ крайбрѣжни води. Едва вчера сж се завърнали отъ южната отечествена граница следъ уморително конвоиране, и ето — тази нощъ ще трѣбва да придружаватъ единъ доста „дебеличкъ“ търговецъ“ нѣкжде на северъ.

Сега е май. Пролѣтъта се усмива неуморно. Тя щедро дарява единъ особенъ видъ щастие, което трудно може да се разбере и да се назоже, дори следъ като се преживѣе. То се чувствува въ околния въздухъ, въ красивия залъзъ, въ теменуж-

Конвоятъ, напълно затъмненъ, пѣпле бавно-бавно. Видимостъта е добра. Пѣтуването е истинско удоволствие... „Търговецътъ“ покорно следва чертаниятъ отъ водача истински курсъ.

Мораво-кадифяната леко набраздена морска ширъ започва да избледнява.

Развидава се.

Всички се сепватъ. Необикновенъ пукотъ и трѣсъкъ оглушава околната тишина. Дъждъ отъ диаманти се излива и заблестява съ ослѣпителна мощъ. Жаръ и свѣтлина.

Утро. Майско утро съ всичката прелестъ на своето величие... Конвоятъ следва своя пѣтъ, сякашъ очертанъ отъ снопове слънчеви лѣчи, които трептятъ по огледално гладката морска повърхностъ.

На хоризонта своевременно сж открити носовитѣ вълни на два леки кораби. Всички сж въ недоумение. Нима неприятелътъ се е въоръжилъ съ толкова безумна смѣлостъ, та посрѣдъ бѣлъ день се е втурналъ да напада и да се бори съ надводни кораби? Смутъ и сжщевременно горещо желание за борба проличава въ бързитѣ мѣрки за бой-

на готовност. Орждията сж насочени въ свѣткавиченъ мигъ по врага и очакватъ само командата „огънь!“, за да заговорятъ на своя „твърде изразителенъ“ езикъ.

Само той, морякътъ-водачъ, командирътъ отъ челната бързопловна лодка, остава неизмѣнно спокоенъ. Той знае, че това сж корабитъ, които идватъ да поематъ опаснитъ грижи за по-нататъшното конвоиране.

Следъ около четвъртъ часть, подобно настрѣхнали оси, двата бързи миночистачи приближаватъ, постепенно намалявайки своя лудешки ходъ.

Нима очитъ го лъжатъ? — Та това е той: „R 88“ — зелено каро! Неговиятъ корабъ отъ канала La Manche... Каква великолепно приятно изненадваща среща! Съ нескрита вълнуваща радостъ приближава той до нищо неподозиращитъ моряци отъ „R 88“.

Съ една умѣла маневра въ ходъ, която предизвиква заслуженъ възторгъ и изтрѣгва удивление у всички наоколо, катерътъ приставя на бордъ до „R 88“.

Друженъ неудържимъ викъ се изтрѣгва отъ десетина гърла: палубнитъ моряци и командира на „R 88“ сж разпознали въ лицето на командира на бързопловната торпедна лодка своя бившъ боеенъ другаръ.

Съ още по-неудържима сила оживѣватъ споменитъ и завладѣватъ душитъ на безименнитъ морски чада, поели славния пѣтъ на една велика борба.

Последва пригрѣдка, здрава и сърдечна дру-

гарска пригрѣдка. Сълзи на умиление въ очитъ говорятъ по-убедително отъ всѣко красноречие за силнитъ връзки между бившитъ бойни другари.

Отъ входника на офицерското помѣщение на миночистача се подава ухилената до уши глава на „пентри гаста“ — свързката, съ бутилка шампанско въ едната ржка и две чаши въ другата. Гърлото на бутилката бива счупено съ известенъ церемониалъ о перилата на двата доближени кораби, и тя е, която ознаменува тази неочаквана среща.

Почувствували каточели тѣснитъ и неразлъчни връзки между своитъ командири, тѣлата на двата кораби сж впити плътено едно въ друго, безъ мисль за раздѣла.

Въ нѣколко минути само сж изприказвани толкова много нѣщи! Разказана е одисеята на преминаването на миночистачната флотилия отъ далечното Северно море по суша на нарочно пригодени грамадни моторни коли, по рѣки и морета, за да дойде тукъ, въ неговото родно море.

Той е тѣй щастливъ, неизказано щастливъ!

Свѣтътъ е толкова тѣсенъ, а особено за людетъ на морето. Всѣко живо сжщество подъ свѣтовното небе следва пѣтя на своята сждба. Никой не може да я избѣгне. Ето, не напразно снощи той бѣ толкова унесенъ въ миналото и съ огнеструйна мисль блуждаеше изъ друма на съкровищнитъ спомени.

Тази среща бѣ толкова неочаквана, толкова моряшка!

7000 ГОДИНИ КОРАБОПЛАВАНЕ

отъ ВАНЪ ЛООНЪ

(продължение)

Би трѣбвало да се каже: „Съ промѣняне курса отъ лѣво къмъ дѣсно и обратно, остава се вѣтърътъ да духа малко отъ страни и корабътъ върви срещу вѣтъра. Ако корабътъ нѣма добро кърмило, той ще застане на 90° срещу вѣтъра, а ако кърмилото е чувствително, този жгълъ може да се намали до 45°, а даже да бжде и по-малкъ. Ако курсътъ се промѣня всѣки половинъ часъ, то корабътъ пѣтува въ зигъ-загъ. Естествено, така се напредва бавно, но опитенъ капитанъ съ добъръ корабъ прави чудеса. Неговото изкуство се вижда при преминаването отъ единъ въ другъ курсъ. Ако той не е добре запознатъ съ това изкуство, то при промѣна на курса може корабътъ да застане на ендѣ мѣсто и да изгуби цѣлата си скоростъ.

Недопустимо е, че скандинавцитъ сж винаги имали попѣтенъ вѣтъръ отъ родината си до Исландия или Гренландия, затова ще трѣбва да се приеме, че тѣ сж били запознати съ нѣкакво примитивно лавиране, но за да могатъ да лавиратъ, това би било възможно само при подходящо вѣтрилно въоръжение, което лесно се обслужва, и кърмило, което „слуша“ и при малко налѣгане на водата; отъ това ще направимъ заключението, че севернитъ люде сж били значително по-напреднали отъ тѣзи въ Срѣдиземно море.

Викингскитъ кораби, за които току що говорихъ, разбира се сж много по-нови, отколкото тѣзи кораби, които разгледахме въ предната глава. Но това не противоречи на моитъ заключения за севернитъ моряци по отношение на тѣзи въ Срѣдиземното море. Защото даже и презъ осмия вѣкъ въ Срѣдиземно море е имало кораби, които сж

се движили съ човѣшка сила, а тѣзи кораби, които сж имали стожери, съ тѣхъ сж могли да пѣтуватъ само по вѣтъра. Затова ние ще трѣбва да търсимъ другаде причината защо севернитъ кораби сж надминали срѣдиземноморскитъ.

Въпросътъ не е въ различието на корабитъ. Въ такъвъ случай добриятъ резултатъ се дължи на качеството на човѣшкия материалъ. Холандскиятъ писателъ Никола Витсенъ презъ 17 вѣкъ въ едно отъ своитъ съчинения казва следното:

„Не е външната форма на нашитъ кораби, която ни даде превъзходство на море, а възможността нашитъ кораби да вѣтроходствуватъ съ значително по-малка обслуга, тѣхната трезвеностъ въ живота на кораба и вродената имъ чистота дадоха по-дълъгъ животъ на корабитъ въ сравнение съ другитъ народи“.

Лордъ Квибекъ единъ вѣкъ следъ Никола Витсенъ за холанцитъ изказва следното мнение:

„Неспособна обслуга на новъ и добъръ корабъ има много по-малка стойностъ, отколкото старъ и трошливъ корабъ съ способна обслуга“.

Тази присѣда може да се постави въ началото на историята на всѣко корабоплаване. Защото и най-добре построенитъ кораби сж мъртавъ материалъ, преди да се качи обслугата. Щастието или нещастието на кораба зависи отъ способността на капитана, неговитъ помощници и цѣлата обслуга. Затова ще трѣбва да търсимъ триумфа на корабоплаването на севернитъ народи не въ плановитъ на построенитъ кораби, въ сравнение съ по-раншнитъ, а въ човѣшката жива сила, която е управлявала тѣзи кораби.

Значи обслугата, при лекия климат по бръга на Сръдиземно море е можала по-лесно да изкарва препитанието си. Нъколко нощи прекарани на открито въ Римъ или Атина за единъ младежъ нъматъ никакви лоши последици. Сжщиятъ младежъ ако остане сжщото време на северъ нъколко нощи на открито, то той ще получи възпаление на дробоветъ, отъ което въроятно ще умре. Той можеше да остане въ кжщи и да обработва градината, но тогава е имало малко градини (дворища) и винаги тъ сж се падали на първородения синъ. За по-младитъ синове не оставало нищо друго, освенъ да слугуватъ при най-голѣмия си братъ или да отидатъ на западъ да служатъ на морето, да станатъ херои или пирати или да се приютятъ въ нъкое пристанище, кждето прехраната се изкарва по-лесно, отколкото у дома. Повечето отъ тъзи младежи сж отивали въ такава частъ на земното кълбо, която е била най-далече отъ цивилизацията, т. е. кждето не е имало улици, градове, занаяти, а най-примитивния начинъ за обработване на земята.

Другъ подеиъ на викингскитъ пжтешествия е давала кралската проблема. Често пжти първенцитъ заедно съ хората си сж предпочитали да напуснатъ домоветъ, отколкото да останатъ и робуватъ подъ чуждо владичество. Ако не му се подчиняватъ, ставало е опасно за живота имъ, а домоветъ имъ сж били ограбвани; затова сж се вдигали и сж търсили нови зеи.

И още тогава цѣлата позната зеия е била населена. Не много гжсто, но навсѣкжде сж живѣли люде. При нашествие на нови племена, мѣстнитъ жители не само че сж ги посрѣщали съ страшни викове, но сж вдигали и оржжие. Еднитъ сж казвали: „Вие нъма какво тукъ да търсите!“ Другитъ сж отговаряли: „Тукъ има достатъчно мѣсто. Мислите ли вие, че ние ще трѣбва вѣчно да живѣемъ съ риболовство, а децата и женитъ ни вѣчно да се борятъ съ морската стихия?“. Тъ сж били силни, налагали се и оставали. А тамъ, кждето сж искали да ги прогонятъ, постоянно сж затруднявали живота, като сж ограбвали манастири, села или градове. Цѣлото крайбрѣжие на западна Европа е почувствувало тѣхната сила. Тъ сж живѣли и отъ това, че Ирландия и Англия сж ги правили свои жители или защитници. Малко по малко тѣ сж открили, че раздробеното римско царство може лесно да стане тѣхна плячка, и постепенно сж удѣлжавали своитъ пжтувания на югъ и така сж стигнали до Сръдиземно море, кждето сж основали малки държавички. Тъ сж били голѣми майстори на новоосноваване и добре уреждане на държавата си. Така е било въ Исландия и въ Гренландия. Въ северна Европа тѣ сж образували постоянна династия, която постепенно се разпрострѣла надъ Нормандия и Хастингия на Британския островъ и по-раншнитъ закоравѣли пирати се превърнали на господари надъ Англия.

За тѣзи мжже на севера, корабътъ е билъ сжщото, каквото коньтъ е билъ за хунитъ и татаритъ, които въ по-старитъ времена сж прегазили Европа. За тѣхъ корабътъ е представлявалъ живо сжщество. Тъ сж знаели много добре, какво може той да понесе и сж пжтували презъ севернитъ снѣжни бури и африканскитъ горещини. Въ мъгла и циклони тѣ сж намирали истинския си пжтъ. И при това, никога не сж забравяли, че животътъ и сигурността имъ зависи само отъ тѣхната способ-

ностъ да изведатъ кораба отъ опасната зона. Затова сж разглеждали корабитъ като живи сжщества и всичкото си свободно време сж употребявали да го чистятъ и поддържатъ въ особено добъръ видъ. Тъ сж украсявали вълнорѣза и кърмата съ главитъ на чудовища, които се издигали високо надъ водата. Съ всѣкаква любовъ сж обгръщали тѣхния плаващъ домъ; корабътъ това е значило тѣхното сжществувание и живота на тѣхнитъ жени и деца. Близу петъ вѣка тѣзи деца на откритото море сж всѣвали страхъ и ужасъ, и затова ни става ясно защо жителитъ на Северното морско крайбрѣжие, често разтреперени отъ страхъ, сж повдигали очитъ си къмъ небето и сж отправяли горещи молитви къмъ светиитъ да ги запазятъ отъ нашествието на севернитъ люде.

Отъ разкопанитъ викингски кораби повечето нъматъ палуба. При лошо време людетъ сж били немилостиво излагани на водната стихия, защото малката колибка на кърмата е могла да побере само нъколко моряка. И при това такива колибки сж правили само тогава, когато на кораба сж имали жени и деца, които сж били предназначени за заселване нъкжде въ леденото море или по крайбрѣжието на Сръдиземно море.

Моряцитъ, безъ изключение, сж живѣли, работили, хранили, пили и играли само на открито. Когато е било необикновено студено или сж били въ пристанище, тогава сж правили като римлянитъ при голѣмитъ горещини; по сръдата на кораба сж разпъвали едно платно, което презъ време на храна или спане поне малко да ги предпазва. Но този, който е преживѣлъ буря въ Северното море съ открита лодка, той може да си представи каква защита е могло да бжде едно платно. Не трѣбва да се забравя, че викингитъ сж могли да избиратъ времето за тѣхнитъ пжтувания. Когато е трѣбвало да взематъ и коне съ себе си, тогава е трѣбвало да изчакватъ по-добро време, защото по него време коньтъ се е ценѣлъ много повече, отколкото човѣшкия животъ. Сказанията потвърждаватъ моето предположение, че повечето отъ викингскитъ пжтувания сж били предприемани презъ зимата.

Капитанъ отъ Остия за Месина или за кждето и да било другаде, можалъ е винаги да каже: „Тази вечеръ времето ми се вижда несигурно, мога да влѣза въ пристанището и да изчакамъ спокойно море“. Но за капитанъ, който напуска Гренландия късно презъ лѣтото, не остава никакъв изборъ. Той трѣбва да издържи докрай, безъ да обръща внимание на вълнението, противния вѣтъръ или снѣжната виелица. Ако людетъ му почнеха да се оплакватъ, той е можалъ да ги утеши само съ това, че дървениятъ му корабъ е така построенъ, че е почти непотъваемъ. Между това моряцитъ му е трѣбвало денонощно да изхвърлятъ вода отъ кораба, за да не стоятъ до колѣне въ нея. Тогаващото изхвърляне на водата нъма нищо общо съ равномерното движение на буталото на днешната помпа. То е било вѣчна мжка, понеже се извършвало съ дървено ведро.

Но съ това не се завършвало теглото. Приготвяне топла храна на тѣзи открити кораби е било само тогава възможно, когато морето е било тихо. И днесъ е за чудене, какъ готвачътъ е можелъ да приготви топла храна въ единъ тиганъ върху котлонче съ дървени вжглища. Но щомъ корабътъ започне да се клати, невъзможно е било

да получат топла храна. А при такова време за спане не е могло да се мисли. Най-напред никъде не е имало сухо място, където да може човек да се изтегне, а е трябвало да се поддържа кърмилото, за да може корабът да запази своя курс и да избягва опасността от заливане или да бъде обърнат от някой прибой на вълната. Ако на хоризонта им се мърнел някой остров, където могат да намърят завет и подслон за почивка, винаги са могли да срещнат неприятели въ лице, на местните жители. Защото четирижълното втрило и дракона на вълноръза са били познати на дълъг и шир като не добри гости, когато посетят някое пристанище.

Животът на кораба и въ материално отношение не е бил много привлекателен. Трябва да е имало голъми спорове и неприятности, които са се ширили през две-три поколения на кораба. Често пъти самата обслуга се е разпръсквала. Историята на викингското заселване по различните части на земята показва, че то се дължи на безкрайна верига от раздори, вътрешна борба и горчива злоба, които често пъти са унищожавали цели села, както изглежда да е било въ Гренландия. Може би това е било причината, а не нападение на ескимоси, за унищожаване на голъмото заселване, което е продължило близу четиристотин години.

През 1410 год. от Гренландия се е завърнал въ Норвегия последният викингски корабъ.

Може би още известно време някои исландски рибарски лодки да са дружили съ викингски лодки, които са издържали четиридесетъ черкви, катедралата, единъ манастиръ и стотици селски дворове. Но когато Девисъ през 1585 г. е пропътувал Гренландия, никъде нито следа не е намерил от белия човекъ. Четирижълното втрило и драконска глава на вълноръза са изчезнали. А на негово място се явяват новъ видъ кораби.

Това е било „кайакъ“ пълно копие на „кану“ за единъ човекъ. Това е било много леко дърво, облечено въ кожата на морското куче. Отгоре се намира една дупка, презъ която стърчи тълото на ескимоса. Веднаж седне ли той въ коритото и се завърже въ него, той става едно цѣло съ него и може да противостои на всякаво време. Когато ескимосът иска да пренесе жена си, тогава той не взима „кайакъ“, а „умиакъ“ (женска лодка), която е направена по същия начинъ, само че е по голъма и отгоре открита.

Значи „кайакъ“ на по-ранните диваци е останалъ, докато изкусното корабостроене на цивилизованите народи е изчезнало. Не за първи път се случва това въ историята на човѣчеството. Докато не се промъни белата раса и не се откаже от своята нетърпимостъ, безъ съмнение, това ще се повтаря още много пъти.

(Следва)

Превелъ: Дим. Фурнаджиевъ

МОРСКА КНИЖНИНА

критична хроника за три книги

отъ КРУМЪ КЪНЧЕВЪ

МАРКО ПОЛО, ТОВА Е ПОЛОЖЕНИЕТО

повестъ изъ живота на черноморските рибари

Издание на автора, 1943 г. стр. 122 цена 100 лв.

Въ редица репортажи, дадени съ реалистиченъ замахъ, авторътъ рисува живота на прибрежни жители — рибари, моряци съ малотонни корита, пристанищни люде — изключително отъ Созополъ и Бургасъ, чието труженичество протича въ жгловетъ на южното ни Черноморие.

Действителността, която е намерила книжовно претворяване въ страниците на „Това е положението“, Марко Поло познава добре отъ непосредствени наблюдения, правени съ будно пронаително око и съ просвѣтено съзнание.

Така се обясняват постигнатите правдиви и искрени описания, свободни отъ измислицата и литературната акробатика, въ които са отразени битови, душевни, идейни и езикови особености, присъщи на застъпени лица и обстановки.

Така запримеръ, образи като Панко Бохема и Капитанъ Алекси са взети направо отъ живота, безъ да бъдатъ подправени: било одухотворени отъ настроението и личните разбирания на автора или съобразени съ вкушетъ и предпочитанията на читателите. И снажниятъ младъ капитанъ на моторния вѣтроходъ „Свети Никола“ съ своята любовъ къмъ морето, която поставя надъ всичко въ живота, въпреки нечетните несподи на тегловното си моряшко подвизаване, както и стариятъ каленъ морски вълкъ капитанъ Алекси, чийто суровъ безрадостенъ животъ преминава въ неспирна дружба и упорита борба съ морето, за да завърши на мо-

ряшкия постъ на новопостроения отдалго блънуванъ собственъ корабъ „Вълноръзъ“ — са нарисувани съ внушителна правдоподобностъ, която правилно приобщава неосведомените сухоземци къмъ живота на скромните безименни чада на водната стихия. Такъвъ е случая и съ сцените изъ риболова съ аламати, въ които сполучливо е възпроизведена техниката на лова и душевното състояние на участващите както при успѣхъ, така и при неуспѣхъ.

Следъ като се е вживѣлъ въ сждбата на своите герои, Марко Поло е отишълъ по далечъ, като е взелъ присърдце тяхната борба за по-сносно съществуване, съответстващо на заслугите имъ като творци на блага, завоювани съ денонощенъ непосиленъ трудъ. Като последица отъ тази преданмереностъ въ творбата са намерили място наивни построения, какъвто е случая съ сѣня на капитанъ Алекси: ако чрезъ разказа на одухотворената стара скеля (корабенъ пристанъ) трябваше да се подчертае неутолимата жажда на людете за пари и да се даде по-пълна представа за живота на рибарите, това не следваше да се вмѣкне като сѣня на капитанъ Алекси, комуто подробно и изтънко са известни тези неща, и изповѣдта на „старата вещица“ за него е повече отъ наивна и отекчителна; вмѣкнати са някои неубедително звучащи изрази като „рибарите са роби“, казани отъ единъ лишенъ отъ ясно съзнание отчаянъ пияница (Петрушъ), който се замисля и се терзае отъ „мжката по рибарската робска неволя“ и търси изходъ отъ нея, безъ самъ той да е победилъ алкохолна-

та напасть и да е надмогналъ неуспѣхитѣ въ своя животъ; а така сѣщо и нѣкои пресилени изображения — случая съ Мария, жената на капитанъ Ставро — въ които беднотията на рибарската челядь е представена съ толкова черни багри, както ли на този свѣтъ нѣма по-окаяни сѣщества отъ рибаритѣ, притиснати отъ вѣчната нѣмотия, въпрѣки тѣхния „животински трудъ“ въ вѣрна всеотдайна служба на морето.

Авторътъ отбелязва и изхода отъ достигащото до безнадеждностъ социално положение на рибаритѣ въ осъществяване назрѣлата спасителна идея за създаване кооперация, когато съ сдружени усилия ще се постигне крайната целъ: „Рибарството за рибаритѣ!“

Всѣкакъ, независимо отъ предимствата и недостатѣцитѣ на своя трудъ... Марко Поло буди хубави мисли въ защита на справедливата моряшка и рибарска кауза, които сѣ и основната идея на книгата... Сурова е борбата на моряцитѣ съ морето и съ несподитѣ на своеобразното моряшко поприще. Трудътъ слага своя отпечатѣкъ върху живота имъ, но къмъ него се прибавятъ и ранитѣ на бурното море, които терзаятъ смѣлитѣ моряшки сѣрдца и се силятъ да разбиятъ тѣхнитѣ престарѣли отъ неуморна вѣрна служба лодки и корабчета: въ това сражение израстватъ безименнитѣ деца на морето като победители, на които принадлежи живота и правото да бждатъ господари на жизненитѣ блага. Материалнитѣ сръдства за борба съ стихитѣ — все нѣкой день тѣ ще паднатъ подъ мощнитѣ удари на морето: остаряватъ, прогиватъ и потъватъ корабитѣ, но борческиятъ духъ на моряка, който следва звездата на вѣрата въ победата и надеждата въ утрешния свѣтълъ день — е по силенъ отъ всичко. Той се бори съ морето, покорява вѣчно развълнуваното му царство и властвува съ гордостъта на некоронованъ, но прославенъ царь, когото людетѣ съ благоговение наричатъ дете на морето, а поетитѣ напусто се мжчатъ да възпѣятъ дѣлото му, да възхвалятъ подвига му. Невъзпѣто остава юначното труженичество на моряка, а неговото просто, но велико сѣрдце трепти и свѣтлѣе съ чистия блѣсъкъ на небеснитѣ звезди, които чъртаятъ презморското му странствуване отъ люлката до гроба...

Творбата „Това е положението“ представя скроменъ творчески приносъ, който не догонва високитѣ стѣпала на литературното постижение, за да достигне безспорно признание и широка известностъ, но въпрѣки това, трѣбва да се благодаримъ на нейния авторъ, че е направилъ благородни усилия да изтъкне истината — нерѣдко горчива! — за живота и дѣлата на морскитѣ люде, повечето пжти невѣрно и превратно представяни отъ несведущи, книжни и повърхностни осведомители, и затова не по заслуги и достоинство преценявани въ нашата общественостъ.

А. П. Шишковъ, „МОРЯКЪ“, романъ
книгоизд. „Звезда“, София, 1943. година
стр. 192 цена 80 лв.

Българчето Стойко отъ прибрѣжното черно-морско село Бѣла още въ зората на своя животъ се сродява съ морето съ всичкитѣ признаци, че ще стане отличенъ морякъ. Стойко забѣгва отъ домъ и родители, и следъ като морякува на единъ малотоненъ български вѣтроходъ, последователно плава съ редица чуждестранни кораби, постига

своята пламенна мечта — да стане морякъ и да обходи на длѣжъ и на ширь свѣта по воденъ пѣтъ. Завърналъ се следъ нѣколкогодишно презморско скиталчество въ своята родина, Стойко продължава морското труженичество вече съ собственъ двадесетъ и петъ тоненъ корабъ.

Основната мисълъ на автора е, че българинътъ има всичкитѣ вродени качества на призванъ морякъ, и той ще ги прояви до висша степенъ, стига да е на лице главното условие: морска обстановка. Стойко е взетъ като образецъ въ това отношение. Наредъ съ привързаностъ къмъ морската стихия, хероятъ проявява обичъ къмъ родната земя и вѣрностъ къмъ любимата. И той правилно насочва своя жизненъ пѣтъ, като се завръща въ родината, за да изпълни отечественъ и семеенъ длѣгъ, безъ да измѣни и на моряшкото поприще.

Случаятъ съ А. П. Шишковъ е такъвъ, че отъ похвалитѣ, упрѣцитѣ и съжаленията на критиката нѣма да спечели нито той, нито нашата книжчина, но все пакъ, тѣ сѣ необходими за улесняване българския читателъ въ похвалното жадно търсене на книги отъ български автори не само съ морско съдържание, но и съ художествена стойностъ.

Романътъ „Морякъ“ отговаря само на първото условие.

Кап.-лейтенантъ Валентинъ Паспалеевъ,

„ПОДВОДНИ ГЕРОИ“

Издание на автора, 1944 г., стр. 324 цена 220 лв.

Неотклонно следващъ своя предназначанъ пѣтъ — да бжде популяризаторъ на военно-морското дѣло всрѣдъ българското общество съ сръдствата на перото — капитанъ-лейтенантъ Паспалеевъ е ималъ почина да стѣкми и обнародва книгата „Подводни герои“, твърде сполучливо наречена отъ критиката „книга на деня“, поради нейното злободневно съдържание.

И наистина, ако още презъ първата свѣтовна война подводното орѣжие зѣе почетно мѣсто въ редицата на бойнитѣ сръдства, като съ своитѣ невѣроятно смѣли и резултатни дѣла моряцитѣ отъ подводния флотъ се наложиха на свѣтовното обществено мнение и съ всепризнато право единодушно бѣха наречени „херои на морскитѣ бездни“, въ съвременната велика война подводникътъ продължи своя победоносенъ ходъ и възходъ изъ воднитѣ простори, и въ една неповторима борба на животъ и смъртъ той продължава да бжде първостепененъ боенъ чинитель.

За тази мѣрдавна мощъ, на подводното орѣжие, чиито действия иматъ сѣдбоносна стойностъ въ развоѣ и изхода на военното съперничество не само по водата, но и на сушата и въ въздуха, особено убедително свидетелствува прославениятъ подводенъ флотъ на Великия германски райхъ, който изпрати на морското дѣно хиляди неприятелски кораби съ миллионотонна вмѣстимостъ, и по такъвъ начинъ нанесе и ще продължи да нанася непоправими убийствени удари на противниковото снабдяване съ орѣжия, всѣкакви материали, хранителни припаси и на подпомагането му съ войски по презокеански пѣтъ.

Естествено, задачата на подводника дава възможностъ на неговитѣ обслуги да развиятъ една необикновена дейностъ отъ гледището на море-

ходното и военно-морското изкуство и да се проявят и изпъкнат като действащи лица на една неподражаемо величава драма, която разгръща своето чудо въ синьоводното царство на световните мрега и океани, и съ своето вълнуващо любовитно съдържание имащо всичките предпоставки на едно благодарно съкровищно гродиво, преди да влѣзе въ страниците на историята, да намѣри съответно отражение чрезъ радиовълните, въ вестникарските стълбци, въ литературните творби.

Въ нашия повремени печатъ своевременно се появила въ множество осведомителни съобщения и въ редица подлистници описания на подводните военни действия презъ миналата и настоящата световна война, но на български езикъ, до колкото ни е известно, въ отделна книга не е изнесена на показъ по-цѣлостна картина на подводната война съ необикновените подвизи на подводните херои.

Съ тази навремена задача се е заелъ кап. лейтенантъ В. Паспалеевъ, чиято най-нова творба „Подводни герои“ представя прегледно и съ вещина и вкусъ подреденъ сборникъ отъ четива изъ живота на подводните кораби, като е проследено тяхното развитие отъ появата имъ до днесъ и съ засѣгнати по особени случаи изъ проявите на техните услуги, увѣнчани съ заслуженото по достоинство прозвище „подводни херои“.

Заслугата на кап. лейтенантъ В. Паспалеевъ е, че той — въ качеството си на познавачъ на застъпената материя — е положилъ усилия, за да бъдатъ преведени отъ „твърде богатата чуждестранна литература по въпроса“, както е отбелязано въ предговора на книгата, нѣкои забележителни описания, подредилъ ги е и е прибавилъ къмъ всѣки откъсъ обяснителни бележки, необходими особено на широкия читателски кръгъ за запознаването му съ нѣкои исторически и политически дадености, съ нѣкои технически особености на подводното плаване и съ действието на подводника при разните случаи.

Освенъ занимливото съдържание, лекиятъ общодостъпенъ езикъ допринася за положителните качества на книгата, която се чете съ увлѣчение и наслаждение.

Стъпка следъ стъпка читателятъ съпътствува подвизаването на подводните моряци и се убеждава въ величието на една дейностъ, чийто постижения военно-морската история поставя на челно мѣсто въ войната на море.

Прави впечатление, че отъ дългата низа отъ подвизи на германските подводни херои презъ съвременната война, когато морското знаме на Третия райхъ се украси съ неувѣхваща слава, е предаденъ само безпримѣрниятъ подвигъ на капитанъ лейтенантъ Принъ, който съ безумна смѣлостъ успѣшно проникна въ залива на Скапа Флоу и потопа английския линеекъ корабъ „Роялъ Окъ“ и тежко повреди линейния корабъ „Риплсъ“.

И сега се появяватъ, но следъ завършване на войната ще види светътъ много книги, които ще тежатъ отъ неограничените съкровища на подвига, изграденъ върху борческите плеши на германските подводни херои, които решително засѣгнаха въковното съперническо надмощие на морска Англия. Отдалечени по време отъ славните незабравими дни на тяхната легендарна дейностъ, благодарение на книжовни произведения като съставеното отъ кап. лейт. В. П., ние ще бъдемъ щастли-

ви чрезъ мощта на вдъхновеното писмено слово отблизу и отчетливо да чуемъ трепетите на смѣлитѣ имъ рицарски сърдца и да почувствуваме възвишения воински духъ, който ги е окрилялъ за победни набѣги изъ просторите на световните води, вдигайки все по-високо гордото знаме на своята родина.

За сега, книгата „Подводни герои“ запълва една празнота, като ни улеснява съ събраните и подредени епизоди да добиемъ представа за картината на подводното военно-морско дѣло въ неговите основни положения въ течение на времето.

За оригинална българска книга въ тази областъ и дума не може да става, но и преводната се преценява като твърде оскъдна и недостатъчна. Това обстоятелство идва да потвърди стойността и мѣстото, което предлаганиятъ трудъ трѣбва да заеме въ книжнината ни, и вниманието, съ което трѣбва да бъде удостоенъ отъ българския читател, устремно жадуващъ да е въ кракъ съ голѣмите събития и въ познание съ двигателите на тези събития, които ставатъ въ днешната война. А подводното оржие заема — нека подчъртаемъ повторно! — неоспорвано видно мѣсто въ редицата на мѣродавните сили, които тласкатъ военните действия на плоскостта на моретата и океаните, за да се почувствува тяхното неминуемо отражение при натежаване везните на световната борба за надмощие и тържеството на новия редъ не само къмъ съдбоносния завършекъ, но и къмъ крайната победа...

Плътътъ на усъвършенствуването, по който неспирно шедствува подводникътъ, насочванъ отъ човѣшкия творчески духъ, е дълъгъ и предълъгъ. Скоростта на плаването и обсегътъ на действието се увеличаватъ, времетраенето на самопотопяването се скъсява, прилагатъ се нови способности и уреди като запримѣръ спасителната бѣвичка и нарочния апаратъ за изплуване отъ водните дълбочини. Въпреки изнамѣрените противоударни сръдства, — подводникътъ си остава и ще бъде едно сложно въ техническо отношение бойно сръдство, представящо истинска подводна крепостъ, която всява смъртенъ страхъ въ неприятелския браненъ станъ... Но все пакъ, последната и решаваща дума има човѣкътъ — съ своето смѣло буйнокръвно сърдце, съ несломимата воля да се бори до сетенъ дъхъ, съ готовността да се самопожертвува съ рицарска честъ, за да установи надмощи и да изтрѣгне победата.

Именно този човѣкъ, безименъ и всемогущъ, е изтъкнатъ въ страниците на разглежданата творба: неговиятъ слънцезаренъ образъ блѣсти предъ зора на възторжения му събратъ отъ сушата, въпреки мрака на подводното царство, въ което шедствува странныя му желѣзенъ домъ — ще блѣсти този образъ и въ историята, а творби като предлаганата ще допринасятъ за затвърдяване почитта и преклонението, които поколѣнията дължатъ на безпримѣрното труженичество на подводните херои...

Уредничеството на „Морски прегледъ“ благодари за изпратенитѣ дарения и съобщава за сведение на бждещитѣ дарители, че сумитѣ следва да се изпращатъ изключително чрезъ пощенска чекова смѣтка № 8,540, пощенска кутия 84. — Варна.

Пренесени отъ брой 188 — 54,374 л.			
483. Черноморски флотъ необявени 1943 и 1944 год.	12,888 л.	501. Иванъ Наумовъ — чиновникъ Итал. банка — Варна	100 лв.
484. Ремонтно-техн. р-ца 1943 и 1944 г.	2,822 л.	502. Никола Гаговъ — гр. Ксанти	301 лв.
485. Военно-Мор. на Н.В.у-ще	3,465 л.	503. Иринка Д. Бицова — Варна	200 лв.
486. Б.К.Огдѣл. Мор. войски	4,543 л.	504. Атанасъ Милтиядовъ — Варна	100 лв.
487. Дунавски флотъ	5,166 л.	505. Минко В. Ралчевъ — с. Ломецъ	40 лв.
488. 3-о Артил. огдѣл. Д. Агачъ	1,772 л.	506. Борисъ Ямалиевъ — гара Хасково	20 лв.
489. Бѣломорски флотъ 1944 година	2,545 л.	507. Г. Анастасовъ — с. Петърница	20 лв.
490. Александ. Параскевовъ, Силистра	20 л.	508. Савко К. Савовъ — Шуменъ	50 лв.
491. С. Василевъ, Павлово, Софийско	100 л.	509. Илия — Аврамовъ Каварна	100 лв.
492. Инженеръ отъ Варна	200 л.	510. Милень Минчевъ — Варна	100 лв.
493. Елена А. Генова — Петричъ — „Л. Маджаровъ“ 21	50 л.	511. В. Шишмановъ — София	60 лв.
494. Дим. Георгиевъ Поповъ — Созополъ	200 л.	512. Н-никъ т. п. станция — Плачковци, Дръновско	50 лв.
495. Касиера на фондъ „Детска библиот.“ с. Дълбокъ-Долъ — Троянско	50 л.	513. Петъръ Ив. Фичевъ — Плачковци, Дръновско	50 лв.
496. М.Р. Петковъ — Казанлъкъ	50 л.	514. Дръ Александъръ Карамболовъ — „Алекс. Велики“ 3 — Бургасъ	200 лв.
497. Георги Хр. Димовъ — у-лъ Варна, Търговската гимназия	100 л.	515. С. Лефтерова, ул. „Македания“ 110, — Варна	100 лв.
498. Д. Молловъ — Русе — „Бистрица“ 6	200 л.		
499. К-ра подѣление 7113 — Казанлъкъ	2,520 л.		
500. Дора Гюрова — „Николай Николаевичъ“ 3 — Варна	250 л.		
			Всичко: 92,806 лв.

Списъкътъ на дарителитѣ следва.

Необходимо е, сътрудниците да съобщаватъ автора и източника на преводнитѣ статии. Безъ тия данни статиитѣ се считатъ нередовни и нѣма да бждатъ помѣствани.

Известява се на заинтересованитѣ, че всички излѣзли до сега броеве на „Морски прегледъ“ сж изчерпани. Уредничеството съжелява, че не може да удовлетвори молбитѣ имъ.

Умоляваме нашитѣ абонати, които получаватъ двойни броеве отъ списанието, вмѣсто да ги връщатъ въ уредничеството — да ги подаряватъ на свои познати.

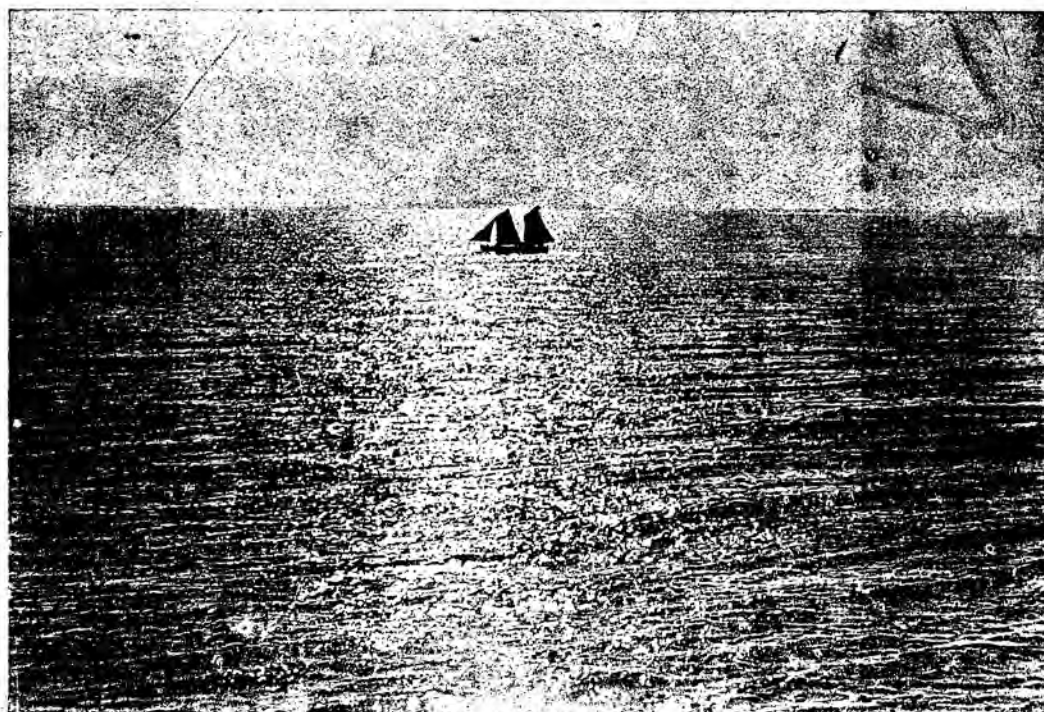
За нередовности при доставяне на списанието и за промѣни въ адреситѣ, абонатитѣ се умоляватъ да съобщаватъ своевременно въ уредничеството, като въ писмата си отбелязватъ непременно абонаментния си номеръ.

Всички писма, ръкописи и пр. да се изпращатъ до пощ. кутия № 84. — Варна.

ТОЗИ БРОЙ 190. СЪДЪРЖА: Десетъ години „Морски прегледъ“ — уводна статия; Нашиятъ малкъ, но храбъръ флотъ — Черноморецъ Храбъръ; Паметникътъ на българския морякъ — Кирилъ Христовъ, кап. Б. Т. П. Д. Пъленъ напредъ! — Добринъ Чакъровъ; Бързопловни лодки въ нападение — Е. Ронсикъ, прев. Ник. Ханчевъ; Червениятъ срѣдиземноморски флотъ — Хейнцъ Бонгартъ, прев. Дръ Ст. Стайковъ; Среща — К. Цачевъ; 7,000 години корабоплаване — Ванъ Лоонъ, прев. Д. Фурнаджиевъ; Морска книжина — критична хроника за три книги, Крумъ Кънчевъ.

ИЗЪ ЖИВОТА НА БЪЛГАРСКИЯ ВОЕНЕНЪ ФЛОТЪ
Предаване заповѣдь до съседния корабъ чрезъ ржчна сигнализация

ВЪ ВОДИТЪ НА ЧЕРНО МОРЕ

